

olomoucký prstenec

REGENERACE ÚZEMÍ BÝVALÉHO FORTOVÉHO VĚNCE
JAKO NÁSTROJ PŘECHODU MEZI MĚSTEM A KRAJINOU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Urbanistická studie

BC. MATĚJ TOMEŠEK

Magisterský program Architektura a urbanismus

ATELIÉR KLOKOČKA-ZDRÁHALOVÁ
FAKULTA ARCHITEKTURY ČVUT

PRAHA
2020/2021

leden 2021

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE	
FAKULTA ARCHITEKTURY	
AUTOR, DIPLOMANT: MATĚJ TOMEŠEK AR 2020/2021 ZS NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: (ČJ) OLOMOUCKÝ PRSTENEC (AJ) RING OF OLOMOUC JAZYK PRÁCE: ČESKÝ	
Vedoucí práce:	doc.Ing.arch.Akad.arch. Jiří Klokočka Ústav: URBANISMU 15119
Oponent práce:	Ing.arch. David Mareš
Klíčová slova (česká):	prstenec, Olomouc, urbanizovaná krajina, komponovaná krajina, fortový věnec, konverze historické struktury
Anotace (česká):	Projekt olomouckého prstence nabízí odpověď na konfrontaci městského sídla a krajiny. Za páteř návrhu lze považovat konverze bývalých pevností z 19. století, kterým koncepce krajinného uspořádání dodává ztracený význam. Ideová studie představuje vizi přechodu mezi krajinou urbanizovanou a produkční jako prostupného pásu ekosystémů, který celé město obepíná, vymezuje a skrze klíny do něj i vstupuje. Návrh bilancuje bonitu zemědělské půdy, současnou zástavbu a stávající přírodní oblasti. Okružní i radiální propojení naplňuje potenciál unikátního rekreačního, ekologického a kulturně-historického celku.
Anotace (anglická):	The Ring of Olomouc is a project that aims on revitalization of borders between city and landscape. The conversion of 12 former military fortresses around Olomouc serves as a basic structure for landscape concept. This idea study presents possible vision of transition as penetrable green belt composed of various ecosystems that encircles and defines the city, sometimes entering it in form of green wedges facilitating local access. Proposed design deals with issues of agricultural fertility, current built structures, building reserves and protected natural areas. Both circular and radial connection fullfills the city's potential to create rare recreational, ecological and cultural-historical system.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 8.1.2021 Matěj Tomešek podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

DIPLOMOVÁ PRÁCE
 autor Bc. Matěj TOMEŠEK
 vedoucí práce doc.Ing.arch.Akad.arch. Jiří KLOKOČKA
 Ing.arch. Jana ZDRÁHALOVÁ, Ph.D.

Fakulta architektury ČVUT v Praze
 Ústav urbanismu 15119

ZS 2020/2021

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Bc. Matěj Tomešek

datum narození: 7.1.1995

akademický rok / semestr: 2020-2021, zimní semestr

obor: Architektura a urbanismus

ústav: 15119 Ústav urbanismu

vedoucí diplomové práce: doc. Ing.arch. Akad.arch. Jiří Klokočka

téma diplomové práce: Konverze bývalých vojenských struktur v Olomouci
viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Tématem práce je komplexní identifikace historické struktury tzv. *fortového věnce* (K.K.O.F., Císařsko-královské olomoucké pevnosti) v návaznosti na pevnostní charakter města, stanovení urbánně-památkových hodnot nejen jako součtu objektů, ale jako logického celku na pomezí urbanizované a produkční krajiny. **Výsledkem práce** bude územní studie respektující hodnotné historické urbánní vzorce a environmentální kvality v příměstské krajině města.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Pro D/ součástí zadání budou jasně a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou nezbytnou součástí řešení

Návrh v podobě rozsáhlejší transformace a regenerace území vytyčeného původní táborovou pevností bude reflektovat ochranu hodnot a autenticity města Olomouc a naznačí cesty budoucího územního rozvoje na těchto územích ve vztahu ke městu jako celku a konkrétně na příkladu vytipované lokality v podrobnosti odpovídající charakteru území.

V měřítku obce:

Urbanistická koncepce: město a krajina

Návrh zeleno-modré infrastruktury

Návrh dopravního řešení

Návrh funkčního využití

Ve zvoleném detailu:

Komplexní návrh území plošně i objemově.

Schéma veřejných prostranství

Dopravní řešení včetně pěší prostupnosti územím

Návrh funkčního využití

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

1x Širší vztahy města, kontext, prostorové vazby města a krajiny 1:20 000

2x Situace s dílčími parametry návrhu 1:10 000

2x Detailní situace s návrhem fyzického uspořádání a řešení veřejných prostranství 1:1000

2x Řezy územím – podélný a příčný 1:1000

2x Axonometrie území

2x Vizualizace

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

1x Fyzický model řešeného území s blízkým okolím a zřetelnými vazbami na něj

2x Portfolio ve formátu A4

4x A1 Poster určený pro obhajobu a výstavu diplomních projektů

1x CD obsahující výstupy zpracovaného projektu

Rozsah a měřítka jednotlivých výkresů či modelu mohou být po dohodě s vedoucím projektu upřesněny a přizpůsobeny požadovaným formátům zadání.

Datum a podpis studenta

29.9.2020

Datum a podpis vedoucího DP

29.09.2020

Datum a podpis děkana FA ČVUT

27.10.2020

registrováno studijním oddělením dne

29.9.2020

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji za odborný, pozitivní a trpělivý přístup doc.Ing.arch.Akad.arch. Jiřímu Klokočkovi a Ing.arch. Janě Zdráhalové, Ph.D, bez kterých by práce nemohla vzniknout.

Dále děkuji všem konzultantům, kteří připojili své cenné rady a jedinečný pohled na řešenou problematiku:

Ing. Radmila Fingerová - krajinná architektka a pedagožka

Ann Voets, BVTL-ABAJP - krajinná architektka a historička umění Belgické asociace krajinného plánování a zahradní tvorby

Ing.arch.Stašek Žerava - bývalý architekt města Olomouc, praktikující architekt, atelier Bonmot

doc. PhDr. Michael Viktořík, Ph.D. - historik, autor a pedagog na FF UPOL, autor publikace Táborská pevnost Olomouc

Ing.arch. Jana Křenková - hlavní architektka města Olomouc, Odbor strategie a řízení

doc. Ing. arch. Jakub Kynčl, Ph.D. - zpracovatel stávajícího územního plánu města Olomouc

Ing. arch. Tomáš Pejpek - autorizovaný architekt, v současnosti olomoucký zastupitel

Ing. Jan Bednář - vedoucí spolku Olomoucké pevnosti a iniciátor naučné stezky Po pevnostkách

Císařsko-královské olomoucké pevnosti

V neposlední řadě děkuji rodině a přátelům za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

1. Úvod

1.1 Předmluva	- 13 -
1.2 Ambice projektu	- 15 -

2. Teorie

2.1 Definice	- 17 -
2.2 Olomouc, historická metropole na Hané	- 19 -
2.3 Urbanistická kompozice města	- 21 -
2.4. Priority územního rozvoje města	- 23 -
2.5 Historie města	- 31 -
2.6 Fortový věnec Císařsko-královské olomoucké pevnosti	- 37 -
2.7 Referenční projekty	- 39 -

3. Analýza

3.1 Předmět a metodika analýzy	- 41 -
3.2 Analytické výkresy	- 43 -
3.3 Přehled a výběr objektů fortového věnce	- 56 -
3.4 Interpretace rozborů v území	- 60 -
3.5 Fotodokumentace z terénního průzkumu	- 64 -

4. Návrh

4.1 Vize	
4.1.1 Idea návrhu	- 67 -
4.1.2 Schéma zásahu	- 68 -
4.2. Vrstvy návrhu	
4.2.1 Čtyři pilíře regenerace	- 70 -
4.2.2 Legenda krajinného uspořádání	- 71 -
4.2.3 Situace	- 72 -
4.2.4 Prostupnost územím	- 74 -
4.2.5 Trasování stezek a lokální zásahy	- 77 -
4.2.6 Územní celky	- 78 -
4.2.7 Potenciál polycenter	- 81 -
4.3 Detail řešení návaznosti okolí pevnosti XIII Nová Ulice	- 82 -
4.4 Typická rozhraní	- 84 -
4.5 Pohledové skicy	- 92 -

5. Závěr

5.1 Reflexe projektu	- 105 -
5.2 Zdroje	- 106 -

1.1 Předmluva

Asi každý si chová nějakou představu ideálního místa, které by rád obýval. Pokud se tato představa rozchází s realitou, jeho snahou je jí dosáhnout jemu dostupnými prostředky. Za hranicemi tohoto místa však existuje území, o jehož kvalitách nerozhoduje jednotlivec, ale komunita, která sdílí určité hodnoty, na jejichž základech je ono prostředí utvářeno. Pod stejnou optikou lze pohlížet vztah prostoru soukromého a veřejného.

Tato práce se zabývá zejména prostorem veřejným, který je: "prvotním tématem našich sídel, a to jak zastavěné části, tak části přírodní, předpokladem pro kvalitu zástavby samotné." (Jehlík, Obec a sídlo). Od druhé poloviny 20. století lze však pozorovat jeho výrazný úpadek vlivem překotné výstavby v rozšiřující se *urban sprawl* (Hnilička, Sídelní kaše) v intravilánu a násilné kolektivizaci a scelování zemědělských parcel v extravilánu. Od 50. do 80. let se vodní eroze na českém území zvýšila téměř desetinásobně. Od počátku 90. let se pak počet komerčních a rezidenčních suburbií v Česku téměř ztrojnásobil. Rezignaci zájmu o kvalitu sdíleného prostředí lze nejlépe pozorovat právě na hranici území urbanizovaného a produkčně-zemědělského. Periferie je zároveň všech a nikoho. Půda extravilánu je pohlížena výhradně jako zdroj fyzické potřeby. Předmět spekulací.

Město Olomouc ležící v oblasti úrodné Hané bylo těmito jevy zasaženo s ještě větší intenzitou než v jiných částech České republiky. Přes apel Evropské úmluvy o krajině a všechny platné nástroje územního plánování se město podobně jako spousta dalších nevzpamatovalo dodnes. Čtyřletní revize územního plánu podléhá tlaku trhu na kontinuální rozšiřování rezidenčních a komerčních suburbií nevídaných rozměrů navzdory demografické stagnaci a oproti srovnatelným českým aglomeracím poloviční hustotu zalidnění. Kromě dílčí mozaikové regulace neexistuje koncepce která by město a přiléhající krajinu definovala v urbanistickém měřítku.

Pokud je tato historická metropole něčím středoevropské unikum, poté jde jednoznačně o vojenskou historii města a zejména přítomnost předsunuté fortové pevnosti z poloviny 19. století. 9 zachovaných pevností z původních 21 je převážně v degradovaném stavu. Jejich rozsah tvořící asi třiceti kilometrový okruh skrývá dřímající potenciál sebeidentifikace města s vlastními dějinami. Možnost identifikace veřejnosti se svým sdíleným prostředím je základním kamenem zdravého přístupu k němu a měla by být hlavním zájmem urbanistů a politické reprezentace.

Tento logický celek na pomezí krajiny urbanizované a produkční je projektem nazýván páteří území. Je podkladem pro tvorbu specifického území, které přibližuje město krajině a krajinu městu. Spolu se zelenými klíny údolí řeky Moravy a Bystřice prostupuje do sídla a zároveň je formuje. Oproštuje se od regulovaných monofunkcí propojených dopravní infrastrukturou. Nabízí hodnoty sdílené celou společností. Moment překvapení. Zkrátka žije.

1.Úvod

1.2 Ambice projektu

Projekt olomouckého prstence je vystavěn jako ideová územní studie. V rámci současného diskurzu propojování oborů za účelem získání nových poznatků a pohledu na věc je studie rozkročena na pomezí urbanismu a krajinnářské architektury.

Práce si pokládá za cíl na konkrétním periferním rozmezí sídla stanovit koncepci krajinné kompozice, která je schopná citlivě reflektovat přírodní danosti území a stávající městskou strukturu. Snahu vytvořit kontinuální síť ekosystémů obklopující celé město podporují zkušenosti z měst jako jsou Antverpy či Brusel. Rozumně zvolená pravidla sídelního rozvoje vyjádřená fyzicky nejenom na papíře vývoj neomezuji, ale naopak podněcují ke kreativě.

Koncepce je podpořena existencí nevyužitého systému pevnůstek, jimž návrh dodává ztracený význam a poukazuje na jejich důležité krajinné návaznosti. Projekt hledá ztracenou identitu. Zpracování projektu si neklade za cíl definovat programovou náplň každého objektu a místa zvlášť, ale chce poukázat na širší souvislosti v historické a topografické struktuře sídla, které jsou v práci lidí, kteří o prostorové stavbě města rozhodují, často opomíjeny.

Zároveň je ve společnosti možné dlouhodobě (a dnes asi více než kdy jindy) pozorovat potřebu pobytu "v přírodě", odpoutat se od monofunkčně vymezeného území a stylizovaného městského parku. Prožitek přírody je dnes redukován na ostrůvky chráněných oblastí odtržených od sídel. Systémy ekologické stability jsou pak často jen formálním vzorcem, který odporuje přírodní logice. Návrh se pokouší trasovat cesty mimo frekventované dopravní komunikace, které prostupný koridor zpřístupní centru a doslova osvobodí pohyb chodců a cyklistů po městě a krajině.

Navzdory prostředí, kde je prostor definován logikou volného trhu se pokouší následovat vize urbanismu jako "Otevřeného procesu (process urbanism), který stejně jako krajinnářský urbanismus tvrdí, že město lze plánovat podle přírodních procesů a systémů. (V.Sitta, Sborník OPPA Současná KA). Doktrína minulého režimu o neomezeném růstu a související exploataci území se v globálním pohledu ukázala jako mylná. V rámci současného nastavení společnosti se proto spíše ptáme na to, kde nestavět než naopak, kde regenerovat a paradoxně jasným vymezením hranice sídla pak lze odstartovat proces navrácení energie jeho centru.

L.E.Petrovits, 1895, Zdroj: olomouc.eu

2.1 Definice

V rámci projektu je pracováno s některými termíny, jejichž definice může být nejasná, proto zde uvádím definice tak, jak jsou uchopeny v projektu.

Fort neboli pevnůstka, případně lagerwerk je předsunutý samostatný pevnostní objekt složený ze zemního valu a zděné stavby. V textu jsou takto označeny vojenské objekty budované v 19. století za účelem rozšíření obranných kapacit města.

Fortový věnec KKOF je soustava objektů fortů rozestavěných kolem Olomouce, která v dnešní době ztratila svůj původní význam. Kaiserlich-Konigliche Olmutzer Festung, tedy Císařsko-královská olomoucká pevnost komplexem modernizovala hraniční obranu rakouské monarchie až do roku 1886. kdy ztratila pevnostní statut.

Kulturní krajina je typ krajiny vzniklý kombinací činnosti přírody a člověka. Kulturní krajinu členíme na urbanizovanou, produkční a mimoprodukční.

Urbanizovaná krajina neboli sídelní krajina se rozumí organizované území přetvořené pro kontinuální pobyt člověka, kde jevy civilizační převládají nad ostatními. Dle stavebního zákona je vymezena jako území zastavěná či zastavitelná.

Produkční krajina je krajina, kterou člověk systematicky obhospodářovává za účelem zisku. Může být zemědělská, vodohospodářská, lesohospodářská, těžební nebo určena k uložení odpadů.

Mimoprodukční krajina se jako termín v české odborné literatuře objevuje až poměrně nedávno a to pouze jako vedlejší atribut území, nikdy ne jako plnohodnotné označení (výjimečně u oblastí specifické přírodní hodnoty). Jedná se o území, jehož význam spočívá v naplňování ekologické stability území, umožňuje plnohodnotný koloběh vody, ovlivňuje část spektra klimatických poměrů, vytváří biotop s vhodnými podmínkami pro vývoj přírodě blízkých společenství. Neopominutelně naplňuje požadavky lidské společnosti na estetické charakteristiky krajiny a zároveň nabízí možnost rekreace v přírodním prostředí.

Komponovaná krajina je typ kulturní krajiny, který byl navržen a vytvořen záměrně člověkem.

Ferme ornée neboli okrasný statek, jehož myšlenka je připisována filosofovi Williamu Shenstonemu. Jedná se o typ krajiny usilující o propojení kvalit produkční a mimoprodukční krajiny, území aspirující na označení estetické zemědělství.

Zelený klín je ustálené slovní spojení popisující souvislé plochy zeleně, území s převažující ekologickou funkcí podporující přirozený výskyt původních vegetačních ekosystémů, které výrazně proniká do sídelní struktury. Často se vyskytuje kolem vodních toků.

Prstenec je kontinuální koridor proměnlivé šířky vymezující určité území. Je složen z ekosystémů jež plní různé funkce, produkční a mimoprodukční. Je charakteristický sdíleným významem a důrazem na estetické kvality.

Koncepce uspořádání krajiny je dokument územního plánování, který popisuje cílové charakteristiky krajiny. Snaží se je moderovat a koordinovat.

2. Teorie

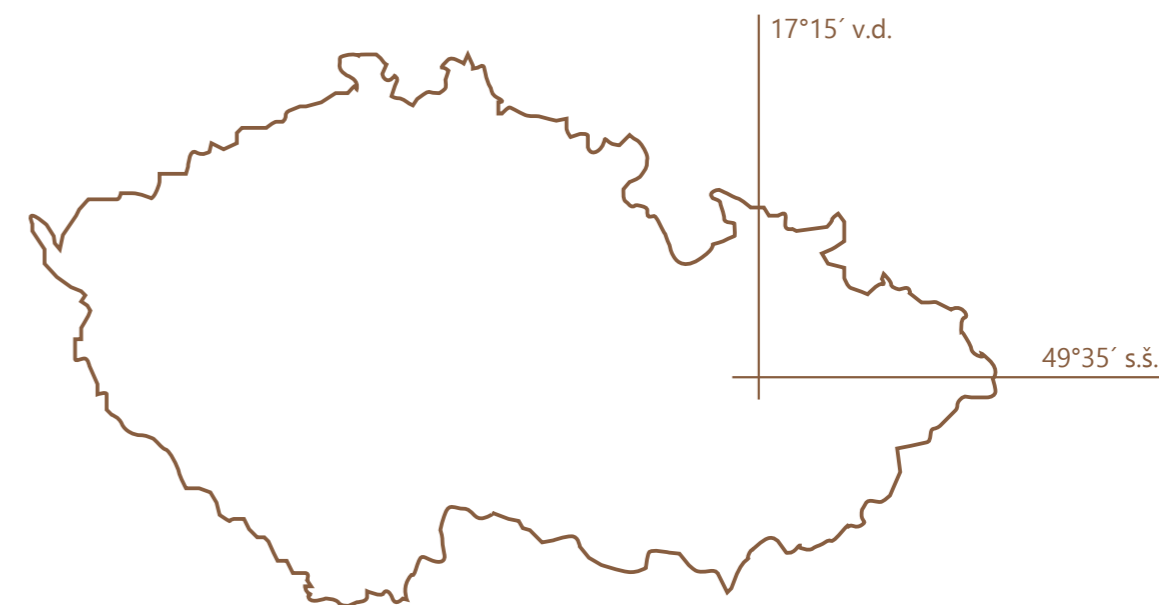
2.2 Olomouc, historická metropole na Hané

Olomouc je statutární krajské město v olomouckém kraji, metropole Hané a historická metropole celé Moravy. Rozloha města činí 103,36 km² a žije zde 100 663 obyvatel (wikipedia, 1.1.2020). V její širší aglomeraci žije zhruba 450 tisíc obyvatel. Olomouc se člení na 26 městských částí, které přibližně odpovídají historickým obcím. Co do počtu obyvatel se jedná o 6. největší město v České republice. Z těchto měst má zdaleka nejnižší hustotu obyvatel 195 obyvk/km² (MMR, 2015).

Olomouc je největší město ležící na řece Moravě v nadmořské výšce 219 m.n.m., rozkládá se v Hornomoravském úvalu v nivě řeky při soutoku s Bystřicí zleva ve východní části města a s Mlýnským potokem zprava v jižní části města, kolem kterého vznikalo historické jádro města. Obklopuje ho úrodná krajina Hané. Město má rovinatý charakter, jen na západě a hlavně na východě je výrazně ohraničuje vyšší georeliéf, který tak Olomouc uzavírá do protáhlé sníženiny otevřené ve směru severozápad–jihovýchod. (wikipedia.cz)

Samospráva Olomouce zastává důležitou funkci v krajském systému. Z celostátních institucí je Olomouc oficiálně sídlem České lékařské komory nebo Agrární komory České republiky. Dále zde sídlí např. Národní památkový ústav, pracoviště Agentury ochrany přírody a krajiny ČR či Krajská hygienická stanice Olomouc. V oblasti soudní moci je zde významnou institucí Vrchní soud v Olomouci. Je rovněž sídlem Univerzity Palackého, nejstarší na Moravě a druhé nejstarčí v ČR, arcibiskubství, Moravské filharmonie a několika celostátně významných muzeí.

Olomouc je dobře dostupná díky své pozici na železničním koridoru směrem na Brno, Ostravu i Prahu. K relaxaci nabízí rozlehlé parky, velkou zoologickou zahradu, moderní aquapark, plavecký stadion či přírodní areál Litovelského Pomoraví. Městem procházejí dvě dálkové cyklotrasy - Moravská a Jantarová stezka.

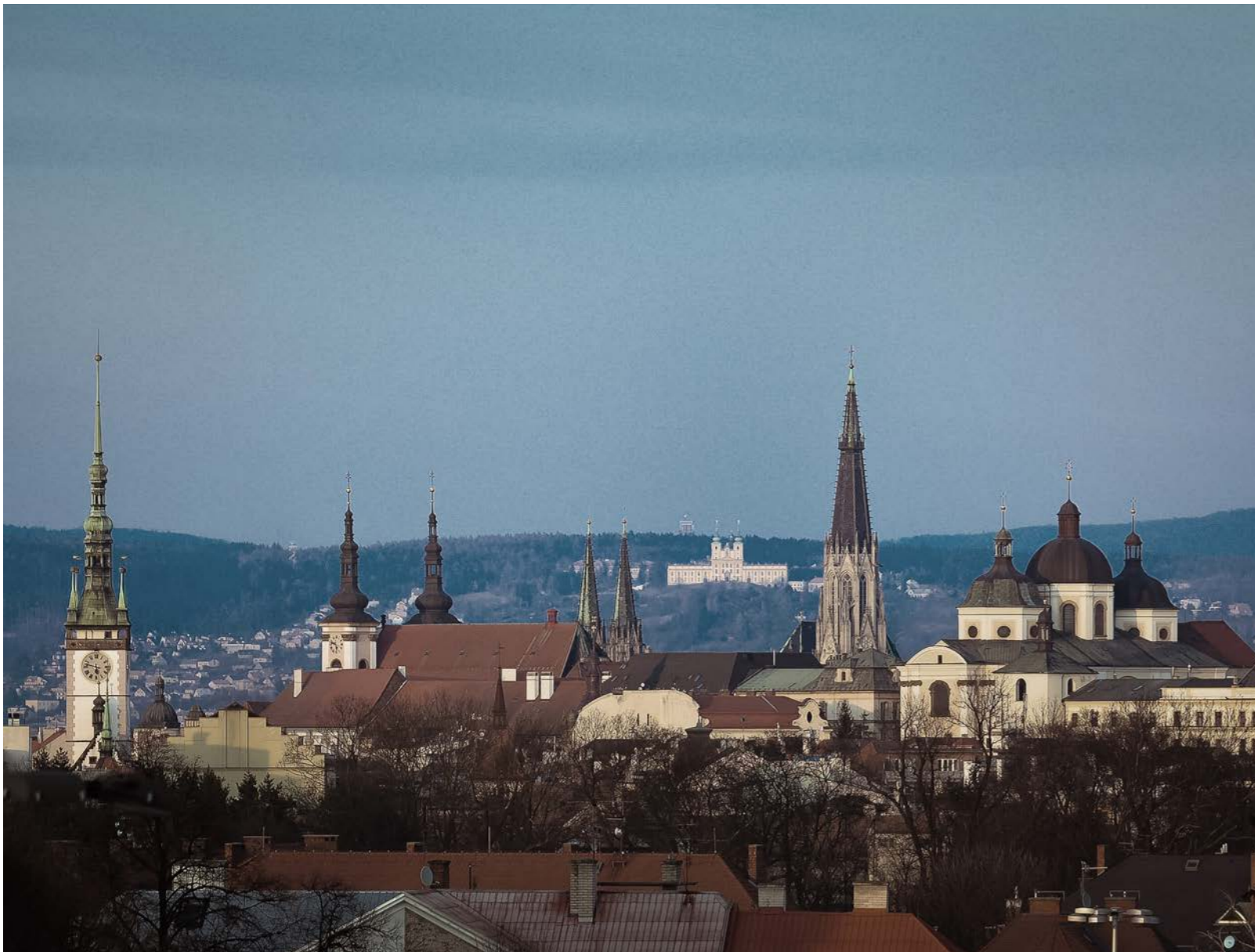
2.3 Urbanistická kompozice města

Veřejný prostor je nezbytný pro fungování demokratické společnosti. Jeho požadovanou kvalitu, přístupnost a hierarchii řeší právě urbanistická kompozice. Správná kompozice, tedy estetické a funkční uspořádání hmotných prvků své obyvatele kultivuje, má pozitivní vliv na jejich chování a uvědomění si hodnot kulturně-historických, přírodních, urbanistických a civilizačních tvořících celkový obraz sídla.

Hlavní kompoziční prvky města tvoří ostroh historického jádra nad nivou řeky Moravy a jejich přítoků, církevní areál na Svatém Kopečku a Klášterní Hradisko. Za krajinné osy území lze považovat řeku Moravu a Bystřický potok. Z hlediska komponovaných pohledů a pohledových os je nezbytné uvést trojici horizontů tvořících symbolické ohraničení města. Jedná se o horizont Svatého Kopečku v severovýchodní části města, který je díky rovinatému charakteru území možné vidět z celé východní periferní oblasti a rovněž ze západně položených mírně vyvýšených oblastí. Na západní a jihozápadní hranici města se pak nachází Neředínský a Slavonínský horizont, které se pyšní panoramatickými výhledy na celé město.

Město je tvořeno souvisle zastavěným územím, soliterně odděleny jsou současné městské části a původní venkovská sídla Chomoutov, Topolany, Nedvězí, Týneček, Droždín, Svatý Kopeček, Radíkov, Lošov, Nemilany a Slavonín. Urbanizovaná krajina je prakticky ze všech stran obklopena zemědělskou krajinou Hané, pouze od severu navazuje rovinatá chráněná krajinná oblast Litovelské Pomoraví. Nejvýznamnějšími vodními plochami je Chomoutovské jezero a koupaliště Poděbrady. Z hlediska účelné kompozice města lze považovat za problematické rozsáhlé záplavové území toků a vysoká kvalita zemědělské půdy.

Nedílnou součástí urbanistické kompozice je tvorba komponované krajiny. Existence vazeb mezi jejími jednotlivými prvky akcentované pomocí krajinných dominant, průhledů či trasování cest umožňuje pochopení charakteru a celistvosti jejich uživatelům. Urbanistická a krajinná kompozice jako v mnoha aspektech umělecká tvorba, je často opomíjená disciplína a přestože je třeba mít napaměti, že je pouze jednou z mnoha součástí tvorby prostředí, může výrazně přispět k bourání myšlenkových ghett městských plánovačů, investorů, dopravních inženýrů, ochránců přírodních i kulturních památek a v neposlední řadě i samotných architektů a urbanistů.

Zdroj: unitrips.upol.cz

2.4 Priority územního rozvoje města

K prosazení ochrany urbanistických hodnot, jejich kompozičních vztahů a optimálního vývoje slouží nástroje územního plánování a to od úrovně celostátní (Politika územního rozvoje), přes krajskou (Zásady územního rozvoje) po obecní (Územní plán). V rámci územně plánovací dokumentace jsou pak uplatňovány limity, které vymezují každému území jeho rámcové možnosti v souladu s funkcí celku. V praxi by pak měly spíše napomáhat spolupráci sektoru veřejného a soukromého než mu bránit. Veřejnost by se měla aktivně podílet na tvorbě svého města, identifikovat se s ním. To, by měl být primární zájem architektů, urbanistů a politické reprezentace.

Koncepce územního rozvoje je reprezentována územním plánem města Olomouc, který vstoupil v platnost v červnu roku 2017 a byl zpracován atelierem knesl kynčl architekti s.r.o, v roce 2019 poté aktualizován. Vychází z Územně analytických podkladů a jeho zpracování bylo podmíněno jak nevyhovujícím stavem předešlého plánu, tak rozsáhlou změnou vlastnických vztahů, ale i implementací nového stavebního zákona. Součástí územního plánu by měla být rovněž ucelená koncepce uspořádání krajiny. Bohužel se tomu tak v požadovaném rozsahu neděje ani v Olomouci. Neexistuje poptávka.

V preambulích je uvedena potřeba vytvářet takové podmínky pro rozvoj, aby bylo posíleno významné postavení města v rámci Olomouckého kraje a ČR, podmínky pro optimalizaci životního standardu obyvatel a pro zásady udržitelného rozvoje. Dále stanovuje nutnost tvořit kompaktní město a stabilizovat příměstská sídla, rozvíjet polyfunkčnost a polycentričnost.

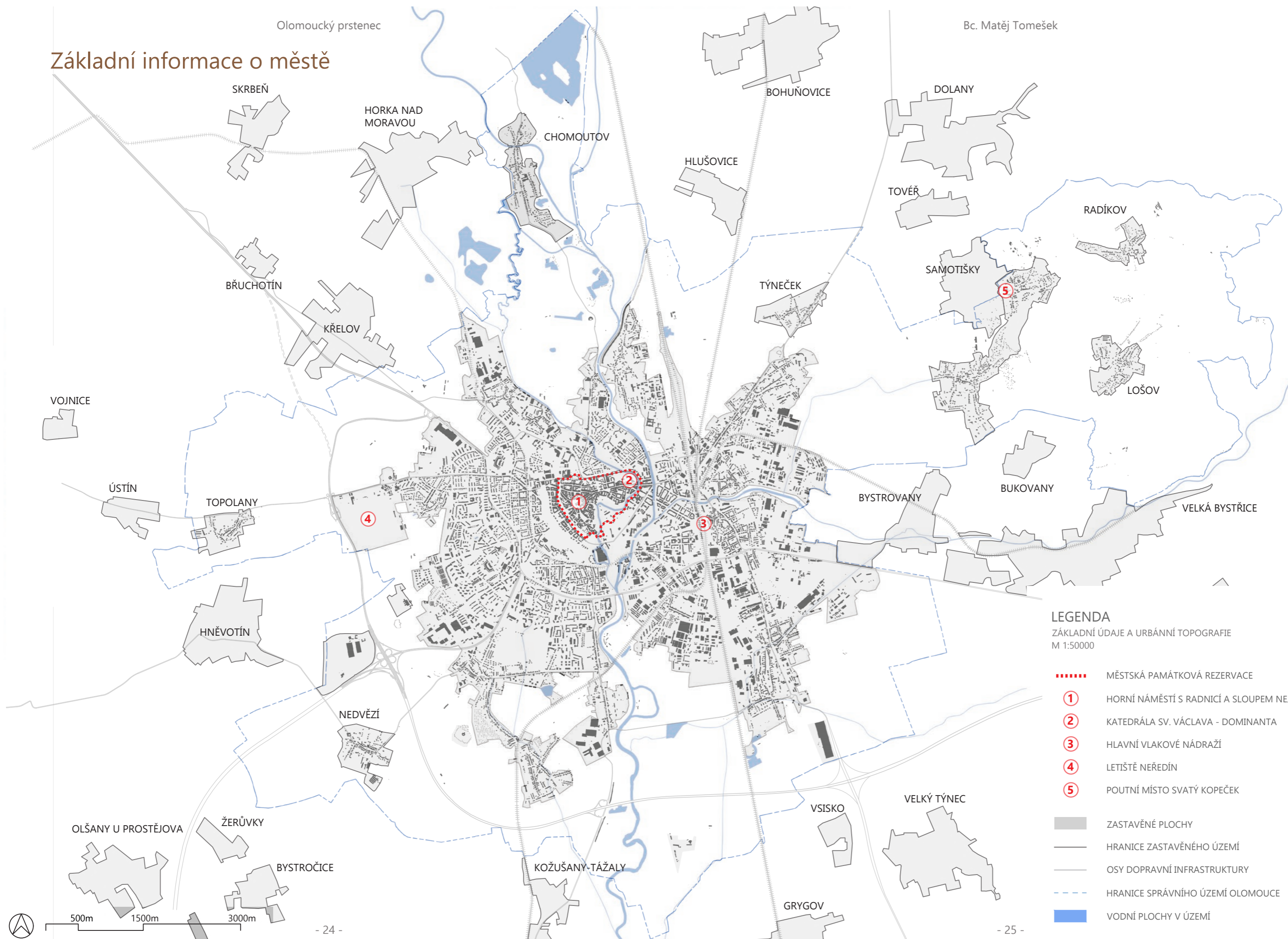
V rámci ochrany hodnot města dává UP důraz zaprvé na přírodní hodnoty, ochrana vodních toků, chráněných území, územních systémů ekologické stability a rozvíjet hodnotnou část krajiny. Za druhé to jsou kulturně-civilizační hodnoty, tedy morfologie urbanizované krajiny, strukturu zástavby, rozvíjet funkční využití, propustnost území a chránit zdroje energie.

Ve vztahu k řešenému území příměstské krajiny města lze z textu UP poukázat zejména na potřebu propustnosti a rozvoje fenoménu "fortové pevnosti" pro zvýšení turistické atraktivity a aktivního odpočinku obyvatel. Dokument dále zmiňuje ochranu krajiny před extenzivním rozvojem zástavby a rozvoj stávající koncepce příměstské krajiny. Ta je myšlena jako ochrana "zelených klínů" a "zelených horizontů", zohlednění záplavových území toků, podpora mimoprodukčních, rekreačních a ekologických, funkcí krajiny. Zemědělské půdě problematického vymezení nebo nedostatečné bonity bude navracena ekologická funkce.

Základní informace o městě

Olomoucký prstenec

Bc. Matěj Tomešek

LEGENDA

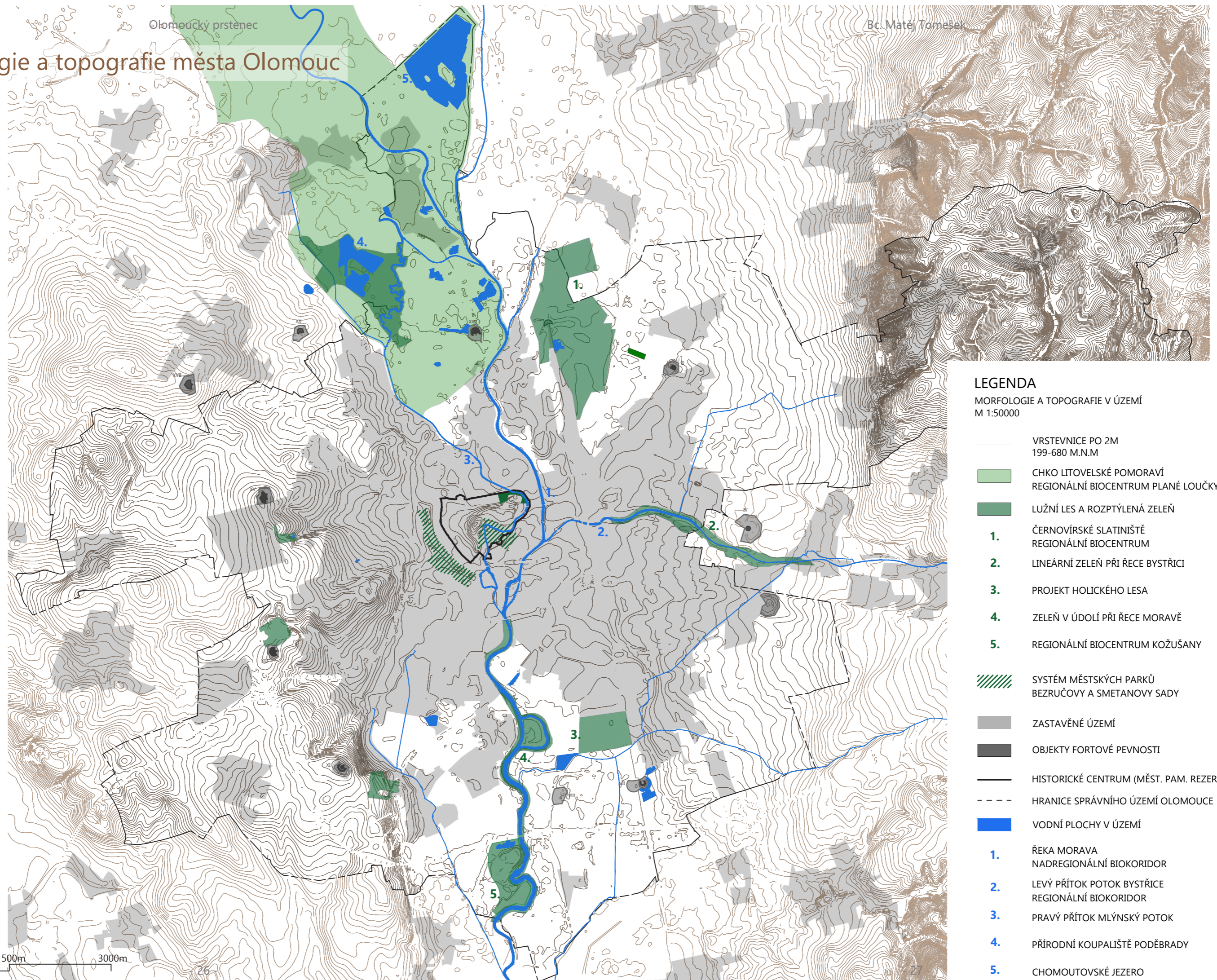
ZÁKLADNÍ ÚDAJE A URBÁNNÍ TOPOGRAFIE
M 1:50000

- ..... MĚSTSKÁ PAMÁTKOVÁ REZERVACE
- ① HORNÍ NÁMĚSTÍ S RADNICÍ A SLOUPEM NEJSV. TROJICE
- ② KATEDRÁLA SV. VÁCLAVA - DOMINANTA
- ③ HLAVNÍ VLAKOVÉ NÁDRAŽÍ
- ④ LETIŠTĚ NEŘEDÍN
- ⑤ POUTNÍ MÍSTO SVATÝ KOPEČEK
- ZASTAVĚNÉ PLOCHY
- HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ
- OSY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY
- - - HRANICE SPRÁVNÍHO ÚZEMÍ OLMOUCE
- VODNÍ PLOCHY V ÚZEMÍ

500m 1500m 3000m

Morfologie a topografie města Olomouc

LEGENDA

MORFOLOGIE A TOPOGRAFIE V ÚZEMÍ
M 1:50000

- VRSTEVNICE PO 2M
199-680 M.N.M
- CHKO LITOVLSKÉ POMORAVÍ
REGIONÁLNÍ BIOCENTRUM PLANÉ LOUČKY
- LUŽNÍ LES A ROZPTÝLENÁ ZELEŇ
- 1.** ČERNOVÍRSKÉ SLATINIŠTĚ
REGIONÁLNÍ BIOCENTRUM
- 2.** LINEÁRNÍ ZELEŇ PŘI ŘECE BYSTRICI
- 3.** PROJEKT HOLICKÉHO LESA
- 4.** ZELEŇ V ÚDOLÍ PŘI ŘECE MORAVĚ
- 5.** REGIONÁLNÍ BIOCENTRUM KOŽUŠANY
- SYSTÉM MĚSTSKÝCH PARKŮ
BEZRUČOVY A SMETANOVY SADY
- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ
- OBJEKTY FORTOVÉ PEVNOSTI
- HISTORICKÉ CENTRUM (MĚST. PAM. REZERVACE)
- HRANICE SPRÁVNÍHO ÚZEMÍ OLOMOUCE
- VODNÍ PLOCHY V ÚZEMÍ
- 1.** ŘEKA MORAVA
NADREGIONÁLNÍ BIODORIDOR
- 2.** LEVÝ PŘÍTOK POTOK BYSTRICE
REGIONÁLNÍ BIODORIDOR
- 3.** PRAVÝ PŘÍTOK MLÝNSKÝ POTOK
- 4.** PŘÍRODNÍ KOUPLIŠTĚ PODĚBRADY
- 5.** CHOMOUTOVSKÉ JEZERO

Urbánní typologie

Olomoucký prstenec

Bc. Matěj Tomešek

Historické centrum

Zahradní město

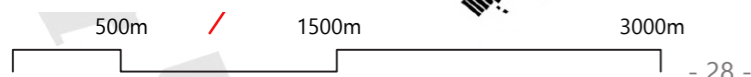
Nová obytná zástavba

Sídliště

Kompaktní město

Průmyslové areály

Satelitní město

2.5.1 Olomouc ve vztahu k historickému dědictví

Město Olomouc je pověstné svým historickým dědictvím a památkami nejen vojenské historie. Historické jádro tvoří po Praze druhou největší památkovou rezervaci v České republice, na jejíž území byl vydán regulační plán. Sloup Nejsvětější Trojice byl v roce 2000 byl zařazen na seznam světového dědictví UNESCO. Na území města se nachází také 5 národních kulturních památek: Olomoucký hrad s kostelem sv. Václava, Klášterní Hradisko, Kostel sv. Mořice v Olomouci, soubor barokních kašen a sloupů a vila Primavesi. Hlavní věž katedrály sv. Václava se 100,65 metry se může na Moravě chlubit svým výškovým prvenstvím. Velmi významným objektem je dále Přemyslovský palác. Fyzická struktura bastionové pevnosti je v blízkosti historického centra zřetelně čitelná v podobě zbylých částí opevnění v Bezručových sadech, Terezké brány nebo například objektu Korunní pevnůstky, dnes přetvořené v populárně-vzdělávací centrum.

Na poli kulturního a kreativního průmyslu je dle studie R. Palašáka z roku 2016 na třetím místě co do zastoupení firem právě odvětví kulturního dědictví, které zaměstnává 562 subjektů. Město lze jako celek považovat za památkový komplex evropského významu. V dějinách českého státu sehrálo coby moravská metropole, univerzitní centrum a sídlo arcibiskubství klíčovou úlohu.

Na území města se nachází celkem 388 nemovitých kulturních památek. Nemovitá kulturní památka je dle zákona 20/1987 Sb. o státní památkové péči nemovitá věc nebo soubor těchto věcí, která je významným dokladem historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti. Jsou vyhlášovány ministerstvem kultury ČR. Základní povinností vlastníka kulturní památky je péče o její stav, kterou provádí na vlastní náklady. Kulturní památka musí být užívána způsobem, který odpovídá jejímu kulturnímu významu a památkové hodnotě, což může být problematické právě v případě fortového věnce KKOF.

Do kategorie nemovitých kulturních památek spadá i 9 pevnůstek v příměstské krajině (II, IV, VIII, XI, XIII, XV, XVII, XX, XXII). Fenomén "fortové pevnosti" je zmiňován ve strategiích rozvoje města na více místech s neurčitým doporučením zvýšení turistické atraktivity a aktivního odpočinku obyvatel, dále vymezením objektů ve prospěch veřejného vybavení. Za pozitivní přístup lze vidět postupná snaha o rekonstrukci a znovuotevření některých objektů, které jsou převážně v soukromém vlastnictví. Revitalizovány a otevřeny veřejnosti byly forte XXII, XIII a XVII.

Naše kulturní prostředí je fyzickou připomínkou našeho historického vývoje, naší identity. Jeho stopy v kulturní krajině ve formě památek by měly být nejen chráněny, ale s pomocí vhodně zvolené urbanistické kompozice rovněž vnímány a interpretovány pro současnou dobu. (Roads and the Cultural Environment, Norwegian Public Roads Administration)

2.5.2 Historie města a vojenského stavitelství

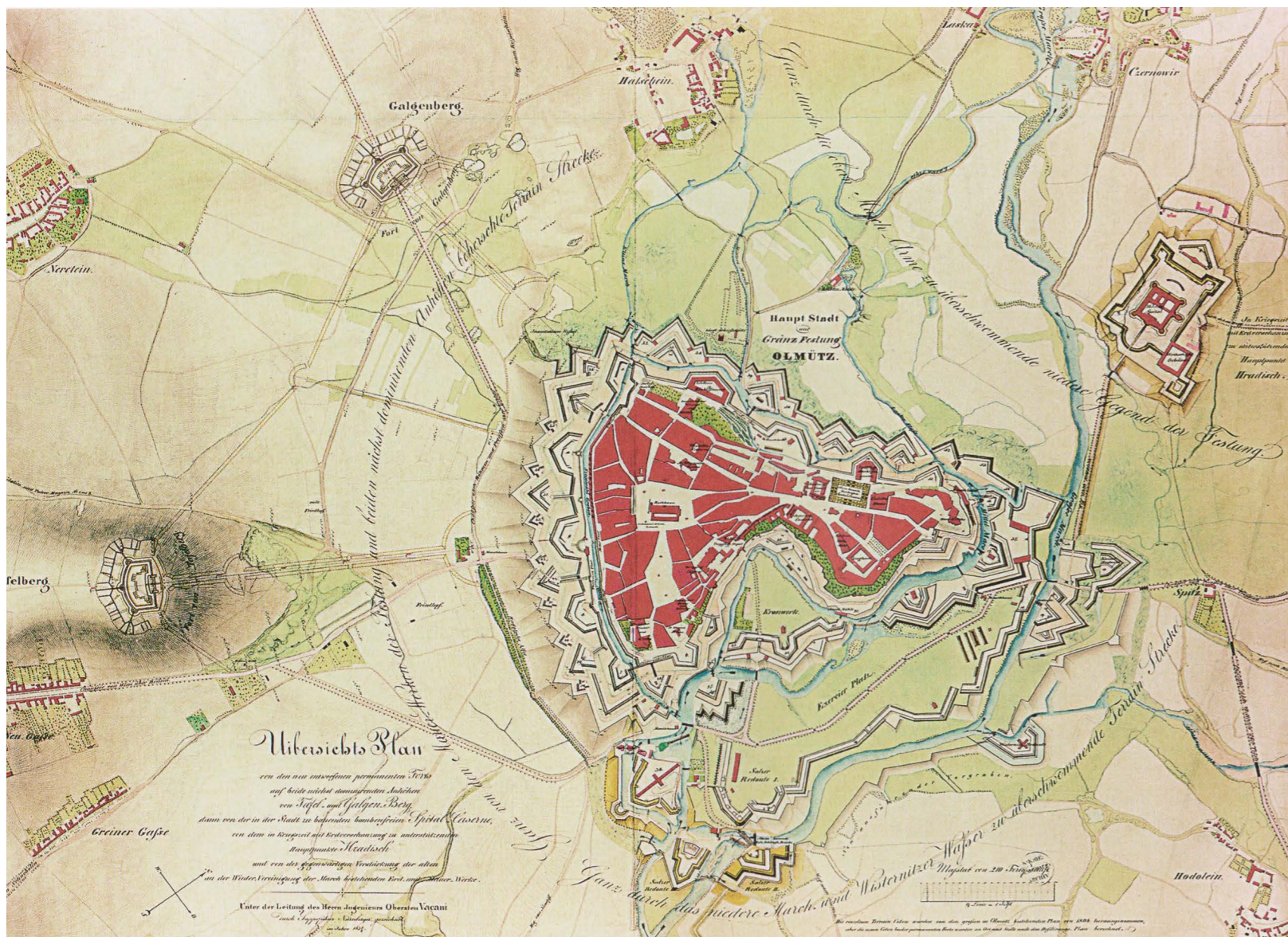
První dochované zmínky o středověkém dřevěném opevnění oblasti okolo brodu přes řeku Moravu pocházejí ze 7. století, nicméně pozůstatky činnosti z pravěku byly na území Olomouce nalezeny z let 4000 př.n.l. Velmi brzy, v 11. století se Olomouc stává správním centrem celé Moravy. Nacházela se totiž na hlavní evropské západovýchodní obchodní cestě a tvořila tak druhé nejvýznamnější středisko českých zemí. Olomouc se následně stává sídlem moravského knížectví, moravského biskupství, od roku 1246 je Olomouc jmenována královským městem s právem vybudování hradeb. V této době je budován vodní příkop a opevnění při západní straně města, čehož je dodnes svědkem parkový prstenec Bezručových sadů. Při východní straně bylo město chráněno řekou Moravou.

Město vzkvétá až do poloviny 17. století, kdy je na osm let obsazeno Švédy - město ztrácí svou pozici hlavního moravského města, zemské úřady jsou evakuovány do Brna, odkud už se nevrátily. Důležitým mezníkem pro tvář města je polovina 17. století, kdy je město prohlášeno za pevnost z důvodu postoupení Slezska Prusku a následného stanovení Olomouce významným hraničním bodem obrany Habsburské monarchie. Z intence Marie Terezie se staví se rozsáhlé barokní opevnění. V polovině 18. století se jednalo o nejmodernější bastionovou pevnost tehdejší Evropy.

V 19. století je pak tato pevnost doplněna o systém předsunutých fortů, kterou si vynutil vývoj dělostřelectva. Jako první byly postaveny v letech 1838-1846 forty Tafelberg a Galgenberg. Dále bylo rozhodnuto o vybudování 25 detašovaných pevnůstek označených I.-XXII., III.A, IV.A, V.A, vzdálených od pevnostního jádra 2-4 km.

Právě opevnění města brání městu v plošném rozrůstání a koncem 19. století je pevnost zrušena a začíná se s postupným bouráním hradeb. Přesto se mnohé památky vojenské historie ve vnitřní části města podařilo zachovat. Příkladem může být i tzv. Terežská brána, již přes mnohé modernizace doporučil zanechat urbanista Camillo Sitte.

Nicméně i v průběhu 20. století si Olomouc udržela po Praze druhou největší vojenskou posádku (5000 osob). Během druhé světové války bylo město obsazeno německou armádou a následně 8. května 1945 osvobozeno Rudou armádou, pevnostní objekty byly veřejnosti uzavřeny, kasárna a vojenské sklady zřízené ve vnitřní části města byly naopak aktivně využívány až do roku 1990, kdy sovětská okupační vojska město opustila. Vojenské areály byly předány Armádě ČR. Následkem demilitarizace byla řada objektů předána městu nebo prodána soukromníkům, a v závislosti na tom jednotlivé objekty měnily svou funkci na skladiště, muzea, případně průmyslové a developerské areály.

Zdroj: Vídeňské archivy, Táborská pevnost Olomouc, M. Viktorik

2.5.3 Vojenské brownfieldy v Olomouci

Po zemědělských a průmyslových oblastech jsou vojenské areály třetí nejrozsáhlejší skupinou brownfieldů v ČR o celkovém rozsahu 2 424 ha. (Czechinvest, Katalog brownfieldů) Vojenské brownfields se liší od ostatních typů brownfields původem svého vzniku, resp. původním funkčním využitím. Jedná se o nevyužívané objekty ozbrojených složek, jako jsou objekty kasáren, vojenské areály a další plochy a stavby sloužící původně k vojenským účelům.

Ke vzniku vojenských brownfields dochází v důsledku procesu demilitarizace území. Demilitarizace území ČR představuje kontinuální proces transformačního období po roce 1989, který stále nebyl ukončen. V majetku SSSR na území ČSFR bylo celkem 3 080 staveb (2 848 staveb na území dnešní ČR a 232 staveb na území dnešní SR). Ve městech a obcích po odchodu Sovětské armády zůstaly zčásti použitelné a vybavené a zčásti vybydlené a zdevastované bytové domy. Samostatnou položku zásadní důležitosti tvoří vlastní vojenské prostory, jejichž dalšímu využití dodnes brání kontaminace jednotlivých složek životního prostředí a přítomnost nebezpečných vojenských látek a materiálů, včetně munice. Větší část opuštěných objektů a areálů přešla do užívání Československé armády, posléze Armády ČR. Celkem 65 lokalit bylo po provedení sanačních prací (odstranění munice, ekologických škod apod.) předáno k civilnímu využívání.

Z vojenského dědictví v Olomouci lze jmenovat objekty historické, které byly aktivně využívány do 19. století a poté objekty a areály moderních dějin, tedy těch budovaných účelově v průběhu 20. století. Obě kategorie mají právě v Olomouci široké zastoupení z toho důvodu, že se město již za Habsburské monarchie stalo hraniční pevností při obraně Vídně před pruskými vojsky a jako jedno z nejvýznamnějších armádních center zůstalo až do roku 1989, kdy před odchodem okupačních vojsk pobývala v kasárnách druhá největší posádka v zemi. Z první skupiny jmenujme bastionovou pevnost z poloviny 18. století, která tvořila nejmodernější opevnění tehdejší Evropy a následně v polovině 19. století zbudovaný fortový věnec v odstupu 2-4km od hradeb. Z druhé skupiny vojenských areálů jsou to zóny ve vnitřní části města, které sloužily v průběhu 20. století jako kasárny, letiště, muniční a jiné sklady nebo opravárenské podniky. Kromě zachovalých bastionů byly ovšem tyto objekty postupně zdevastovány, prodány soukromníkům pro nevhodné účely nebo po ztrátě předešlého významu jen dále chátraly. Dnešní úlohou města by mělo být postupovat s respektem k historickým danostem a rekultivovat prostor vojenských brownfieldů co nejvhodněji.

Zdroj: brožura Císařsko-královská olomoucká pevnost, Bednář

2.6 Fortový věnec Císařsko-královské olomoucké pevnosti

To, co tvoří unikum pro současné prostorové uspořádání města a dalo za vznik největšímu fortifikačnímu systému ve střední Evropě jsou právě pohnuté dějiny militarizace města. Rozvoj dělostřelectva v prvních desetiletích 19. století znamenal rychlé zastárnutí třebaže svého času nejmodernější bastionové pevnosti. Modernizace probíhala po zkušenostech z Napoleonských válek následovně. Nejdříve byly v první polovině 18. století vybudovány pevnosti Tafelberg a Galgenberg, tedy Tabulový vrch a Šibeník v místech s potenciálem nejmasivnějšího pruského obléhání. Přestože rakouská monarchie zpočátku váhala s iniciativou dalšího rozšiřování pevnosti, její hraniční pozice ve směru na Vídeň a neisté vztahy s Pruskem a Ruskem rozhodly o jejím osudu.

Na podzim 1850 se ředitel olomouckého ženijního ředitelství Julius von Wurmb pustil do realizace okruhu nevídaných rozměrů. V plánu figurovalo 25 detašovaných pevnůstek označených I.-XXII., III.A, IV.A, V.A, vzdálených od pevnostního jádra 2-4 km. Dal tak vzniknout systému Verschanztes Lager podle tehdejších italských a francouzských vzorů předsazených pevností. V literatuře jinak nazývána fortovým či táborovým věncem KKO, "Kaiserlich-Konigliche Olmutzer Festung", tedy Císařsko-královské olomoucké pevnosti. V 70. letech pak bylo rozhodnuto o dostavbě seskupení fortů Pod Lipkou, Velký Týnec a Svatý Kopeček. 21 objektů bylo v průběhu 19. století skutečně realizováno ať už permanentních nebo provizorních, z nichž se dodnes v podobě stavebních objektů dochovalo 9. Spolu s nimi byly systematicky budovány i prachárny, v nichž byl za mírového období uschován střelný prach. Přestože pevnost svou zásadní roli v obraně území nesehrála a vlivem politických událostí došlo již roku 1886 ke zrušení pevnostního statutu, Olomouc si svůj vojenský význam uchovala i v průběhu 20. století.

Celý systém fortové pevnosti je zpracován do historické publikace Michaela Viktořika *Táborová pevnost Olomouc*, vydaná v roce 2011. Jeho slovy se jedná o středoevropské unikum, které má nejbližší obdoby v Krakově nebo Veroně, už jen proto by mu měl být přisouzen mnohem větší význam než jakého se mu dnes dostává. Práci spolku Pevnostní město Olomouc a ing. Jana Bednáře je dnes propojen virtuální naučnou stezkou délky 30 km. Několik objektů je označeno informační deskou, ale přístupná infrastruktura chybí. Veřejnosti byly dočasně zpřístupněny forty XIII v Nové Ulici s expozicí vojenské tematiky od roku 1850 do současnosti, fort XVII v Křelově s restaurací a penzionem, fort II v Radíkově a Korunní pevnůstka. Bohužel některé objekty chátrají, jiné jsou v soukromém vlastnictví využívány pro nevhodné účely. Snahou města by mělo být přinést koncepci a snahu vrátit systému jednoznačný a důstojný kulturní význam, který si zcela jistě zaslouží.

Zdroj: Vídeňské archivy, *Táborová pevnost Olomouc*, M. Viktořík

2.7 Referenční projekty

Referenční projekty byly shromažďovány na základě významové a ideové podobnosti se zamýšleným návrhem. Jedná se o projekty jejichž tématem je konverze historicky blízkých urbánních struktur nebo ty, které se zabývají kontinuitou krajinné kompozice v okruhu kolem centrální oblasti sídla.

Antverpy. Belgické město s nejrozsáhlejší fortovou pevností na světě. V průběhu 19.st. a počátku 20. st. vybuďovalo dva rozsáhlé okruhy předsunutých pevnůstek. Po ztrátě významu v 50. letech 20.století dokázalo jejich potenciál umocnit propojením do fungujícího kulturně-rekreačního celku Forten Gordels. Sdílená struktura dodala potřebnou energii jednotlivým pevnůstkám a v průběhu let daly na svých siluetách vzniknout mnohým parkům, ekologicky významným oblastem i sportovním a kulturním centrům.

Brusel. Bruselský prstenec tvoří kontinuelní území o obvodu asi 60km složené ze souvislých přírodních ploch. Jeho funkcí je v tomto případě oddělovat plochy rezidenční od průmyslových. Je hojně využíván k rekreačním účelům pro snadnou dostupnost z města a zároveň pomocí cyklo dopravy nahrazuje často vytiženou dopravní infrastrukturu.

Krakov. Polský Krakov potkal s výstavbou fortové pevnosti podobný osud jako Olomouc. V okruhu kolem města se nacházelo 53 pevnůstek, které jsou dnes systematicky rekonstruovány a využívány jako netradiční prostory pro volnočasové aktivity nebo autentická muzea.

Verona. Objekty bývalých předsunutých pevnůstek jsou dnes rovněž úspěšně integrovány do zelenomodré infrastruktury města zde navíc v návaznosti i na vnitřní okruh hradeb, které často slouží jako dominantní prvky parkových úprav.

Amsterdam. Obranná linie Amsterdamu (nizozemsky Stelling van Amsterdam) je prstenec opevnění o celkové délce 135 km v perimetru 10 až 15 km okolo Amsterdamu, který od roku 1996 figuruje na seznamu světového dědictví UNESCO. Jedná se o unikátní propojení vojenského plánování a vodního hospodářství, kdy byla voda využita jako defenzivní prvek. Za zmínku v Nizozemí stojí i projekt zvaný The New Dutch Waterline, který zpřístupňuje a zatraktivňuje kdysi 85km dlouhé opevnění udržované na základě kolaborace 60 měst.

Zdroj: theculturetrip.com

3.1 Předmět a metodika analýzy

Analytická část práce má v urbanistickém projektu zásadní roli, protože odhaluje souvislosti, které nemusí a ani nemohou být zkušenému architektovi bez znalosti území zřejmé. Práce se účelově zaměřuje zejména na děje v periferních oblastech města, ale zohledňuje i vztahy plynoucí z jejich napojení na vnitřní městskou strukturu a volnou krajinu v okolí. Grafickým zobrazením vybraných témat ověřuje stav daného území a jeho potenciál a hledá problematické body, linie či plochy, které by mohly tvořit bariéry při práci s územím.

Částečně vychází ze zpracovaného diplomního semináře, ale v této fázi se již zaměřuje na konkrétní možnosti zpracování kontinuálního prstence kolem sídelního celku, který by prostorově nebo významově navazoval na strukturu fortového věnce KKOF. Rozbor vychází z dokumentu Metodika koncepce uspořádání krajiny (Mendelova univerzita v Brně, 2015). Členění schémat následuje systém primární, sekundární a terciární struktury krajiny. Je však nutné poznamenat, že analýza tohoto formátu je zároveň subjektivním čtením konkrétního prostoru dle autora. Nedílnou částí analýzy je i její interpretace, zde je provedena formou hodnotové a problémové mapy území. Pro zohlednění názoru vyřejnosti byly v maximální míře implementovány výsledky projektu Pocitových map Univerzity Palackého v Olomouci a konzultace s architekty působícími v Olomouci.

Primární struktura krajiny

Klasifikace území podle typu ochrany zemědělského fondu specifikuje třídy půdní bonity v příměstské krajině. Ukazuje pozice území s nižší mírou zemědělské využitelnosti.

Vliv stávajícího krajinného uspořádání na hranice města zachycuje pnutí mezi ostrovy rozptýlené zeleně, morfologií území a tendencí růstu rozpínajícího se města. Identifikuje vstupy nebo brány průniku dvou entit, ale i početná místa bez vyřešené návaznosti.

Sekundární struktura krajiny

Dopravní bariéry příměstské krajiny zobrazuje páteřní síť dopravy s vysokou frekvencí vozidel. Značí body možného prostupu liniové bariéry infrastruktury. Tyto dělí na již fyzicky zajištěné prostupy, možné nezabezpečené prostupy a fyzicky dosud neuzpůsobené přechody.

Stávající prostupnost pro pěší a cyklisty znázorňuje v možnostech zvoleného měřítka stávající polní stezky v příměstské krajině a síť cyklostezek napříč městem i krajinou.

Terciární struktura krajiny

Historické stopy města a krajiny do konce 19. století: Zobrazení umožňuje porovnat současný stav zástavby a prostupnosti sídla se stavem z druhé poloviny 19. století, kdy byly objekty fortové pevnosti budovány. Zvolené období historického zobrazení je klíčové rovněž z důvodu, že krajina se na olomoucké rovině začala výrazně měnit až zhruba po první světové válce.

Vybrané objekty spjaté s historií KKOF. Schéma se pokouší identifikovat fyzickou strukturu zástavby významově spjatou s fortovým věncem a navazující vojenskou minulostí města.

Identifikace plánovaných a realizovaných objektů fortového věnce je zásadním podkladem pro zhodnocení rozsahu původního projektu Julia von Wurmba z poloviny 19. století. Pomocí infografiky označuje stav, ve kterém se jednotlivé pevnůstky momentálně nacházejí.

Přehled objektů fortového věnce shromažďuje formou tabulky všechny autorovi dostupné informace o typu staveb, data výstavby, typu vlastnictví, současného využití a stupni památkové ochrany.

Interpretace analýzy

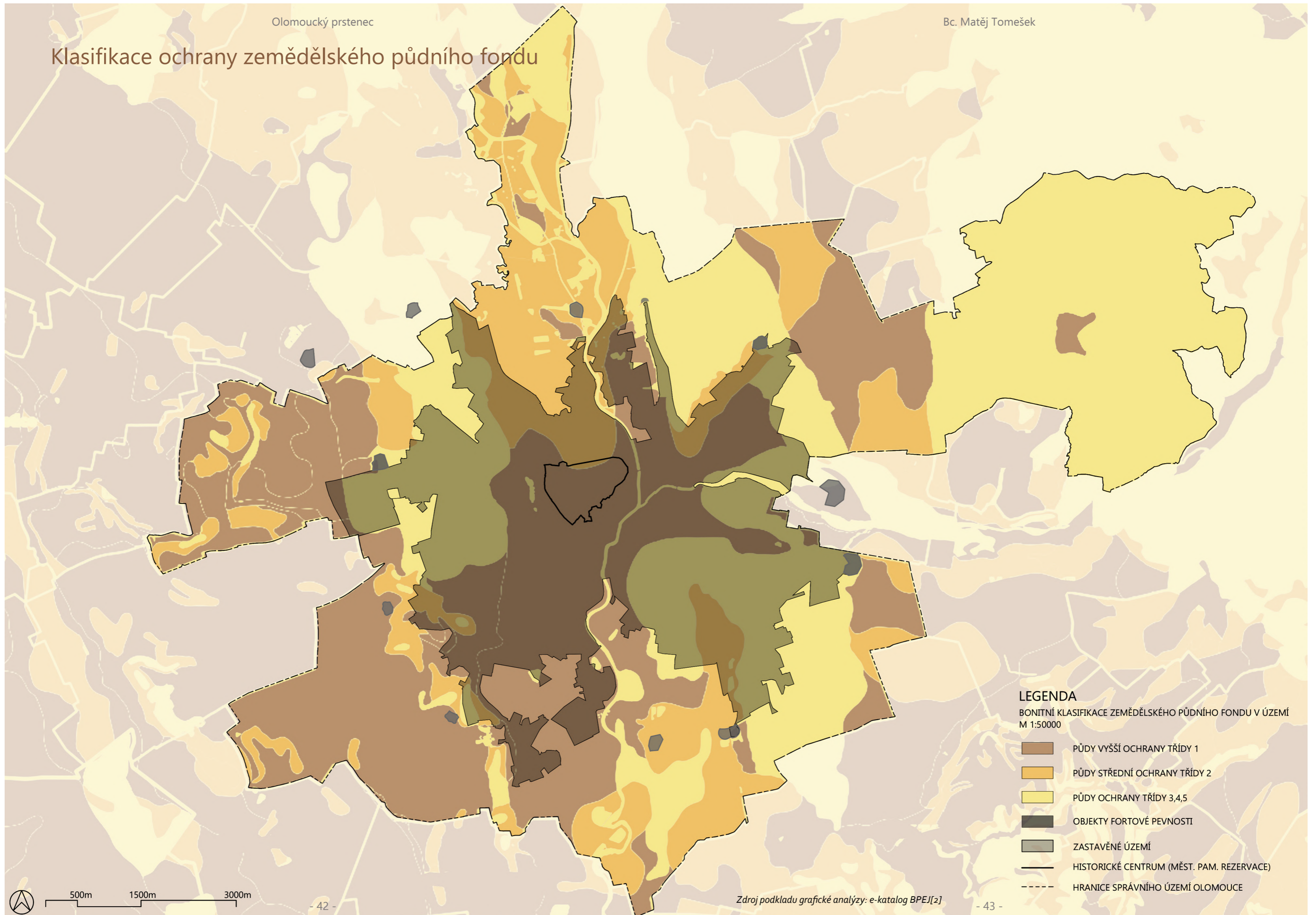
Charakteristiky a potenciál vybraných fortů KKOF

Hodnotová mapa území

Problémová mapa území

3. Analýza

Klasifikace ochrany zemědělského půdního fondu

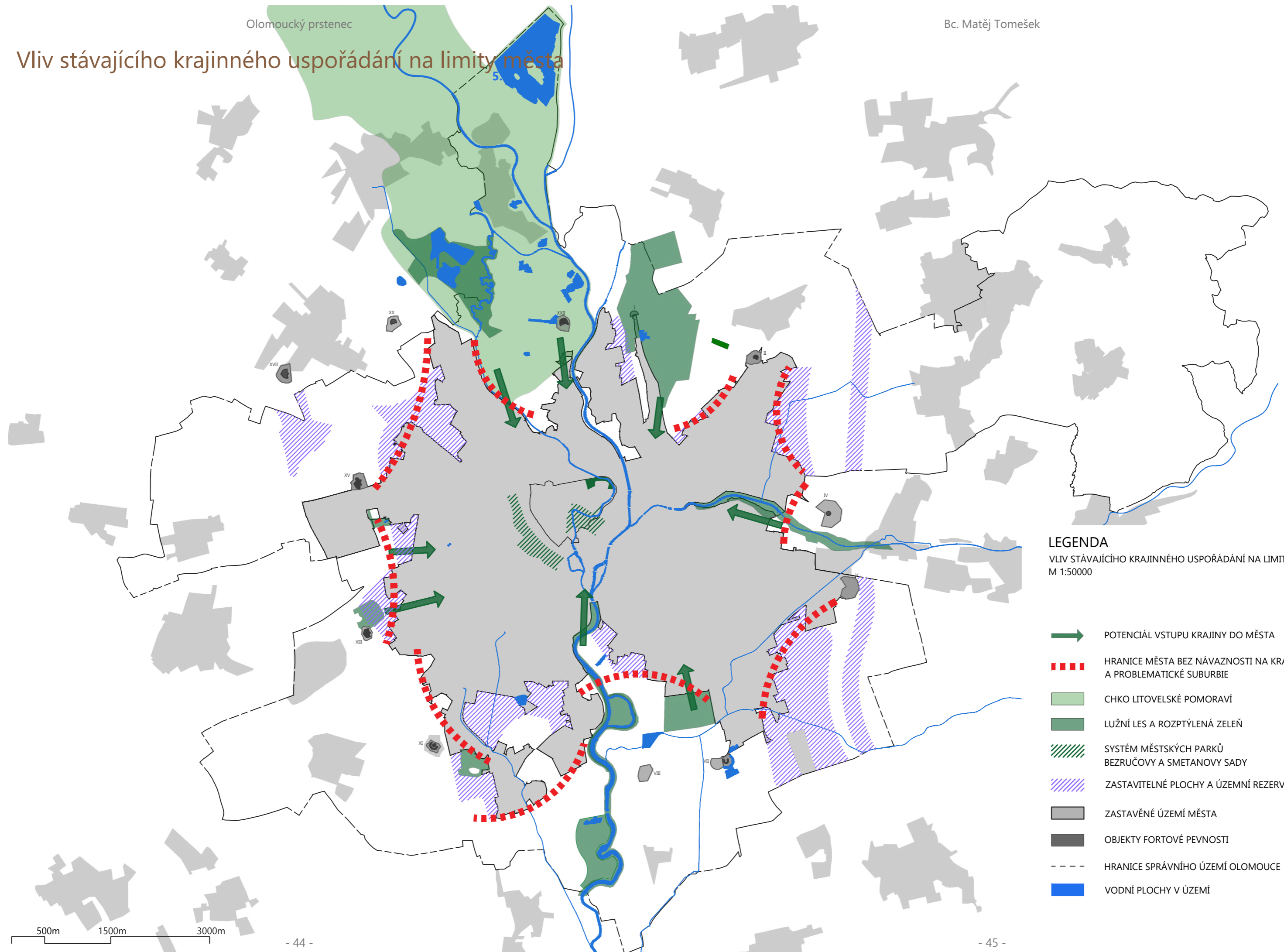

LEGENDA

BONITNÍ KLASIFIKACE ZEMĚDĚLSKÉHO PŮDNÍHO FONDU V ÚZEMÍ
M 1:50000

- PŮDY VYŠŠÍ OCHRANY TŘÍDY 1
- PŮDY STŘEDNÍ OCHRANY TŘÍDY 2
- PŮDY OCHRANY TŘÍDY 3,4,5
- OBJEKTY FORTOVÉ PEVNOSTI
- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ
- HISTORICKÉ CENTRUM (MĚST. PAM. REZERVACE)
- HRANICE SPRÁVNÍHO ÚZEMÍ OLOMOUCE

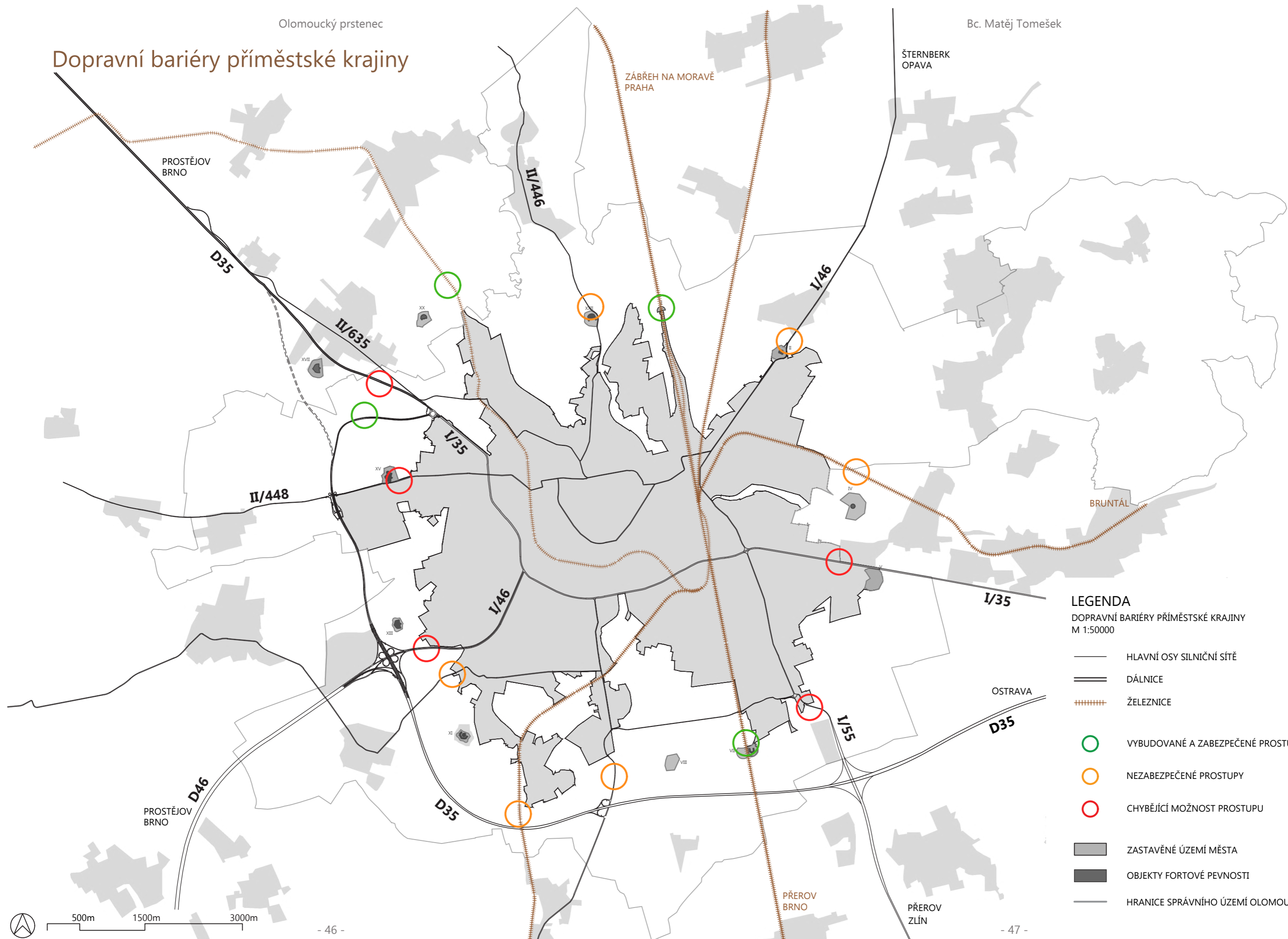
Vliv stávajícího krajinného uspořádání na limity města

LEGENDA
VLIV STÁVAJÍCÍHO KRAJINNÉHO USPOŘÁDÁNÍ NA LIMITY MĚSTA
M 1:50000

- POTENCIÁL VSTUPU KRAJINY DO MĚSTA
- HRANICE MĚSTA BEZ NÁVAZNOSTI NA KRAJINU (NA A PROBLEMATICKÉ SUBURBIE)
- CHKO LITOVELSKÉ POMORAVÍ
- LUŽNÍ LES A ROZPTÝLENÁ ZELEŇ
- SYSTÉM MĚSTSKÝCH PARKŮ
BEZRUČOVY A SMETANOVY SADY
- ZASTAVITELNÉ PLOCHY A ÚZEMNÍ REZERVY DLE ÚP
- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ MĚSTA
- OBJEKTY FORTOVÉ PEVNOSTI
- HRANICE SPRÁVNÍHO ÚZEMÍ OLOMOUCE
- VODNÍ PLOCHY V ÚZEMÍ

Dopravní bariéry příměstské krajiny

LEGENDA
DOPRAVNÍ BARIÉRY PŘÍMĚSTSKÉ KRAJINY
M 1:50000

- Hlavní osy silniční sítě
- == Dálnice
- - - - - Železnice
- Vybudované a zabezpečené přechody
- Nezabezpečené přechody
- Chybějící možnost přechodu
- Zastavěné území města
- Objekty fortové pevnosti
- Hranice správního území Olomouce

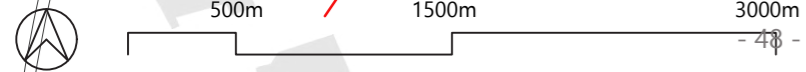

Stávající prostupnost pro pěší a cyklisty

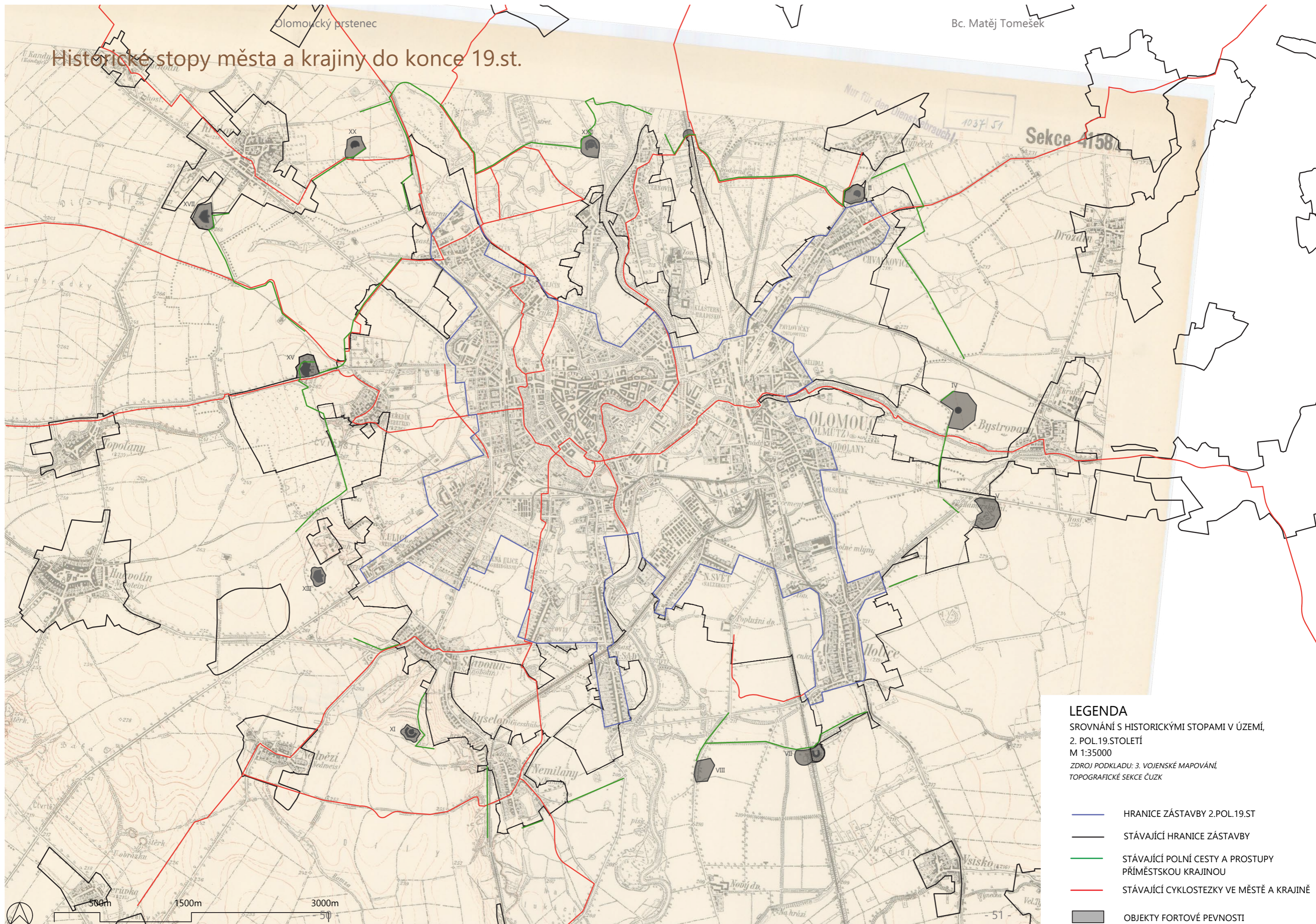

LEGENDA
STÁVAJÍCÍ PROSTUPNOST PĚŠÍ A CYKLISTÉ
M 1:35000

- POLNÍ CESTY A PROSTUPY PŘÍMĚSTSKOU KRAJINOU
- CYKLOSTEZKY VE MĚSTĚ A KRAJINĚ
- DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA
- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ MĚSTA
- OBJEKTY FORTOVÉ PEVNOSTI

Historické stopy města a krajiny do konce 19.st.

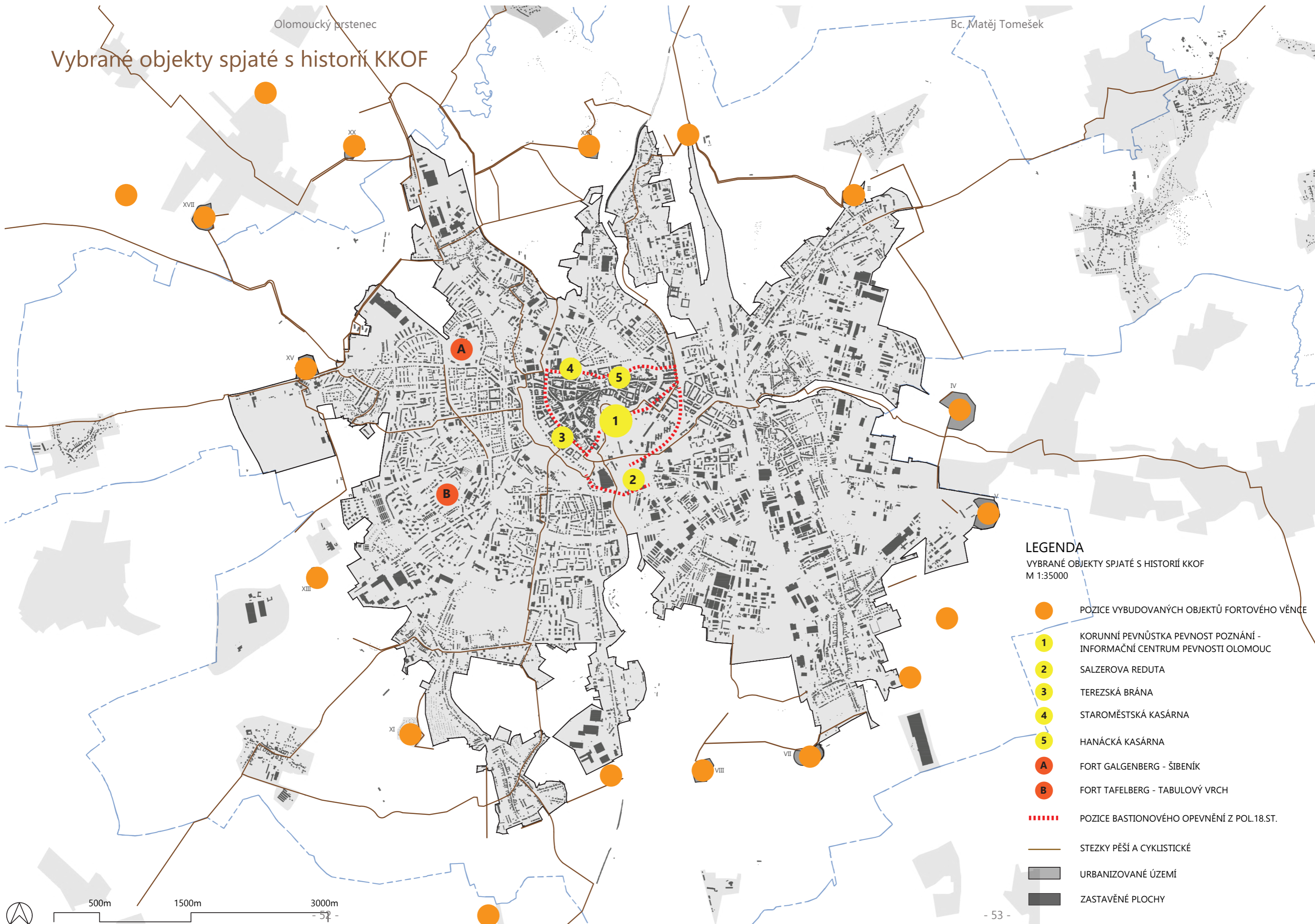
LEGENDA
 SROVNÁNÍ S HISTORICKÝMI STOPAMI V ÚZEMÍ,
 2. POL.19.STOLETÍ
 M 1:35000
 ZDROJ PODKLADU: 3. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ,
 TOPOGRAFICKÉ SEKCE ČUZK

- HRANICE ZÁSTAVBY 2.POL.19.ST
- STÁVAJÍCÍ HRANICE ZÁSTAVBY
- STÁVAJÍCÍ POLNÍ CESTY A PROSTUPY PŘÍMĚSTSKOU KRAJINOU
- STÁVAJÍCÍ CYKLOSTEZKY VE MĚSTĚ A KRAJINĚ
- OBJEKTY FORTOVÉ PEVNOSTI

Vybrané objekty spjaté s historií KKOF

Olomoucký prstenec

Bc. Matěj Tomešek

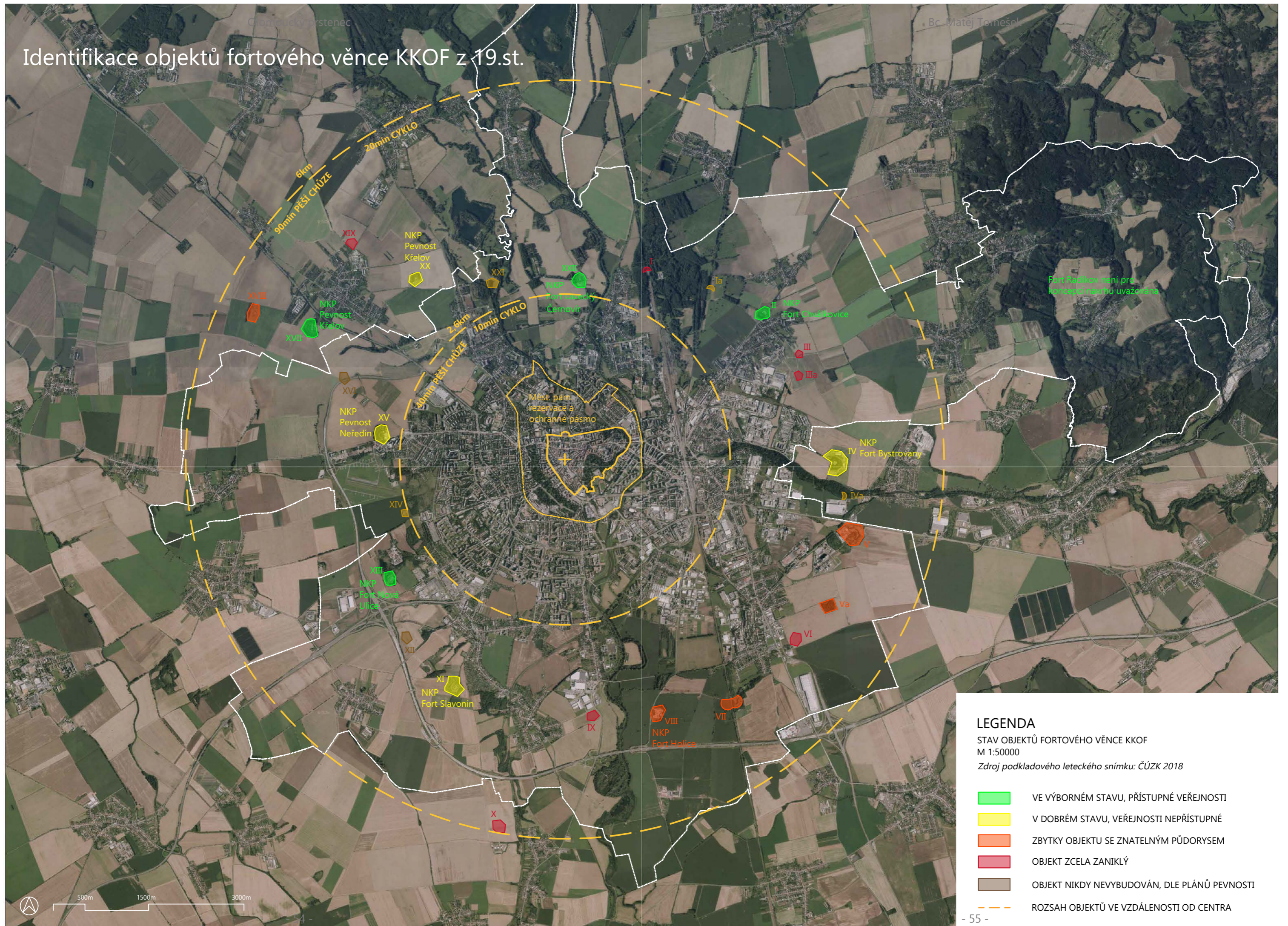

LEGENDA

VYBRANÉ OBJEKTY SPJATÉ S HISTORIÍ KKOF
M 1:35000

- POZICE VYBUDOVANÝCH OBJEKTŮ FORTOVÉHO VĚNCE
- 1 KORUNNÍ PEVNŮSTKA PEVNOST POZNÁNÍ - INFORMAČNÍ CENTRUM PEVNOSTI OLOMOUC
- 2 SALZEROVA REDUTA
- 3 TEREZSKÁ BRÁNA
- 4 STAROMĚSTSKÁ KASÁRNA
- 5 HANÁCKÁ KASÁRNA
- A FORT GALGENBERG - ŠIBENÍK
- B FORT TAFELBERG - TABULOVÝ VRCH
- ⋯ POZICE BASTIONOVÉHO OPEVNĚNÍ Z POL.18.ST.
- STEZKY PĚŠÍ A CYKLISTICKÉ
- URBANIZOVANÉ ÚZEMÍ
- ZASTAVĚNÉ PLOCHY

Identifikace objektů fortového věnce KKOF z 19.st.

LEGENDA
 STAV OBJEKTŮ FORTOVÉHO VĚNCE KKOF
 M 1:50000
 Zdroj podkladového leteckého snímku: ČÚZK 2018

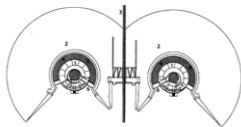
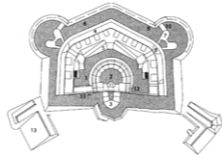

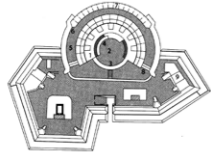

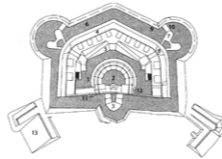

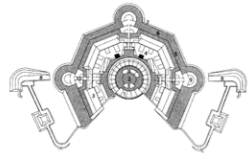
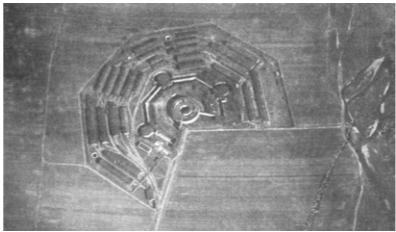
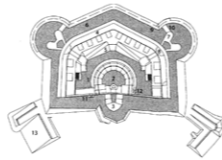
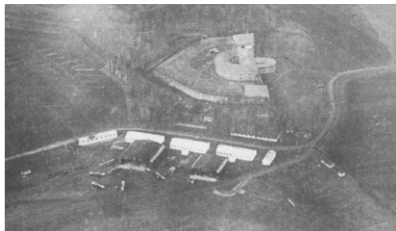
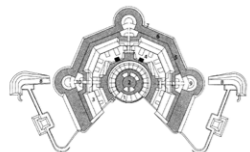

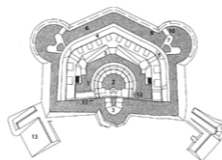
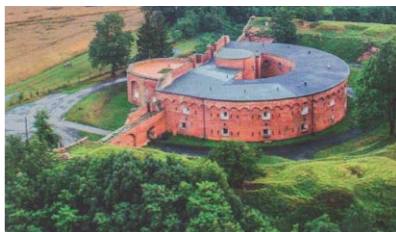
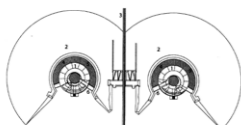

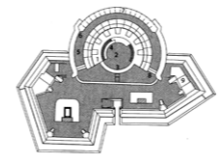
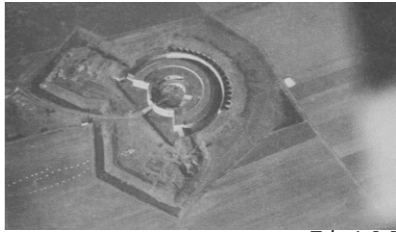
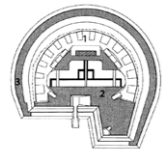
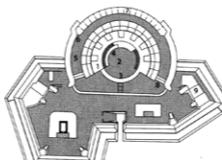

- VE VÝBORNÉM STAVU, PŘÍSTUPNÉ VEŘEJNOSTI
- V DOBRÉM STAVU, VEŘEJNOSTI NEPŘÍSTUPNÉ
- ZBYTKY OBJEKTU SE ZNATELNÝM PŮDORYSEM
- OBJEKT ZCELA ZANIKLÝ
- OBJEKT NIKDY NEVYBUDOVÁN, DLE PLÁNŮ PEVNOSTI
- ROZSAH OBJEKTŮ VE VZDÁLENOSTI OD CENTRA

Fort Radikov není pro koncepci návrhů uvazována

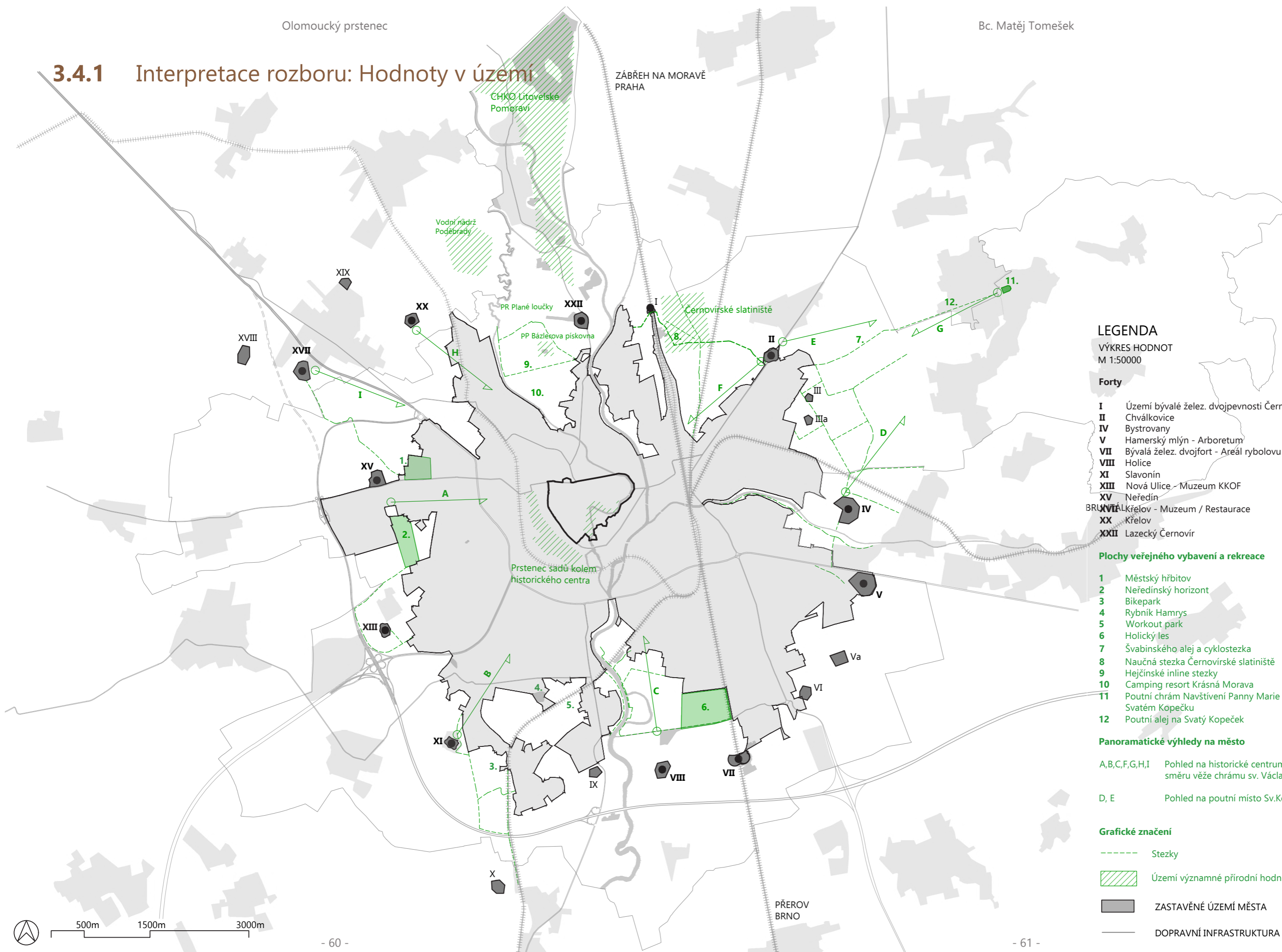
3.3.1 Přehled objektů fortového věnce

Objekty fortového věnce a předsunuté obrany KKOF								
Označení	Název / Lokalita	Výstavba	Stav	Typ stavby	Vlastnictví	Současné využití / objekty	Pam.ochrana (11)	Pozn. / Urban.hodnota
I	Železniční dvojfort v Černoviři	1854-1867	Zaniklý	permanentní	statut.m.Olomouc	rozptýlená vegetace	nechráněn	Černovířské slatiniště
Ia	Černovír - Chválkovice	-	Nikdy nevybudován	-	-	-	-	-
II	Fort ve Chválkovicích - sever	1854-1857	Výborný stav, přístupný	permanentní	soukr. / armáda	Správní archiv Armády ČR	NKP	Výhledy centrum I Kopeček
III	Fort ve Chválkovicích - východ	1850	Zaniklý	provizorní	soukr.	orná půda	nechráněn	zemní pevnost
IIIa	Fort ve Chválkovicích - jihovýchod	1850	Zaniklý	provizorní	soukr.	orná půda	nechráněn	zemní pevnost
IV	Bystrovany - západ	1855-1858	Dobrý stav, nepřístupný	permanentní	soukr.	sklad Smětal s.r.o.	NKP	Návaznost na průmyslovou zónu
IVa	Bystrovany - jihozápad	-	Nikdy nevybudován	-	-	-	-	-
V	Hamerský mlýn	1856-1862	Znatelný půdorys	permanentní	soukr./Rezidence Hamerská pevnost	arboretum / zahrada / průmysl	nechráněn	Arboretum Artflora
Va	Holická pevnost - východ	1857-1863	Znatelný půdorys	permanentní	soukr.	les	nechráněn	-
VI	Holická zemní pevnost - jih	1854	Zaniklý	provizorní	soukr.	orná půda	nechráněn	-
VII	Železniční dvojpevnost Holice	1854-1855	Znatelný půdorys	permanentní	soukr.	orná půda/zahrada	nechráněn	Sportovní rybolov a restaurace Amerika
VIII	Zemní pevnůstka Luční rybník Holice	1854	Znatelný půdorys	provizorní	soukr.	recyklace stavebního odpadu	NKP	Holický les
IX	Nemilany - východ	1850	Zaniklý	provizorní	soukr.	orná půda	nechráněn	-
X	Nemilany - jih	1866	Zaniklý	provizorní	soukr.	orná půda	nechráněn	-
XI	Nemilany - západ	1850-1854	Výborný stav, nepřístupný	permanentní	soukr.	sklad	NKP	Výhledy na Olomouc a Jeseníky Zahradní osady v předpolí
XII	Fest BABA	-	Nikdy nevybudován	-	-	-	-	-
XIII	Nová Ulice	1850-1854	Výborný stav, přístupný	permanentní	soukr.	Muzeum	NKP	Muzeum KKOF
XIV	Fest BABA "Pod Lipkou"	-	Nikdy nevybudován	-	-	-	-	-
XV	Neředín - západ / "Vinohrádky"	1850-1854	Výborný stav, přístupný	permanentní	soukr.	Herna airsoft / sklad	NKP	Neředínský horizont, fort zastřešen
XVI	Neředín - severozápad	-	Nikdy nevybudován	-	-	-	-	-
XVII	Křelov - jih	1850-1854	Výborný stav, přístupný	permanentní	soukr.	Kulturní akce, penzion	NKP	Muzeum / Restaurace Citadela, střelnice
XVIII	Křelov - jihozápad / "Dílový vrch"	1866	Znatelný půdorys	provizorní	Vodohospodář. Spol. Olomouc	rozptýlená vegetace	nechráněn	-
XIX	Křelov - sever	1850	Zaniklý	provizorní	soukr.	orná půda	nechráněn	-
XX	Křelov - východ	1854-1857	Výborný stav, nepřístupný	permanentní	Obchodní centrum Olomouc	sklad	NKP	-
XXI	Řepčín	-	Nikdy nevybudován	-	-	-	-	-
XXII	Lazický fort Černovír	1854-1857	Výborný stav, nepřístupný	permanentní	soukr.	výběh zvěře	NKP	Muzeum
	Tabulový vrch	1839-1846	Výborný stav, nepřístupný	permanentní	Fakultní nemocnice Olomouc	Archiv	NKP	rozsáhlá historická struktura v intravilánu
	Šibeniční vrch	1839-1851	Výborný stav, nepřístupný	permanentní	soukr.	neznámý	NKP	rozsáhlá historická struktura v intravilánu
	Pavlovice	-	Nikdy nevybudován	-	-	-	-	-

3.3.2 Vybrané objekty fortového věnce

Půdorysný tvar	Označení	Název	Foto	Potenciál	Půdorysný tvar	Označení	Název	Foto	Potenciál
	I	Železniční fort v Černoviři <i>symbolický půdorys</i>	<i>Fotografie nebyly zachovány</i>	Symbolický půdorys s výčtem objektů KKOF		XI	Fort Slavonín	 <i>Zdroj: [1]</i>	Komunitní centrum
	II	Fort Chválkovice	 <i>Zdroj: [2]</i>	Rekreační objekt, populárně-naučné centrum		XIII	Fort Nová Ulice	 <i>Zdroj: [1]</i>	Muzeum KKOF, Muzeum vojenské historie
	IV	Fort Bystrovany	 <i>Zdroj: [1]</i>	Sportovní centrum		XV	Fort Neředín	 <i>Zdroj: [1]</i>	Sportovně-rekreační centrum
	V	Pevnost Hamerský mlýn <i>symbolický půdorys</i>	 <i>Zdroj: [2]</i>	Arboretum rozšíření		XVII	Fort v Křelově - jih	 <i>Zdroj: [2]</i>	Objekt kulturních akcí, penzion a restaurace
	VII	Železniční fort Amerika <i>symbolický půdorys</i>	 <i>Zdroj: [5]</i>	Areál rybolovu rozšíření		XX	Fort v Křelově - východ	 <i>Zdroj: [5]</i>	Rekreační objekt
	VIII	Fort Holice <i>symbolický půdorys</i>	<i>Fotografie nebyly zachovány</i>	Auditorium kulturních akcí		XXII	Lazecký fort	 <i>Zdroj: [5]</i>	Zemědělská škola

3.4.1 Interpretace rozboru: Hodnoty v území

LEGENDA

VÝKRES HODNOT
M 1:50000

Forty

- I** Území bývalé želez. dvojpevnosti Černovír
- II** Chválkovice
- IV** Bystrovany
- V** Hamerský mlýn - Arboretum
- VII** Bývalá želez. dvojfort - Areál rybolovu Amerika
- VIII** Holice
- XI** Slavonín
- XIII** Nová Ulice - Muzeum KKOF
- XV** Neředín
- XVII** Křelov - Muzeum / Restaurace
- XX** Křelov
- XXII** Lazecký Černovír

Plochy veřejného vybavení a rekreace

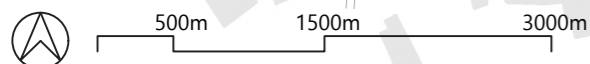
- 1** Městský hřbitov
- 2** Neředínský horizont
- 3** Bikepark
- 4** Rybník Hamrys
- 5** Workout park
- 6** Holický les
- 7** Švabinského alej a cyklostezka
- 8** Naučná stezka Černovířské slatiště
- 9** Hejčínské inline stezky
- 10** Camping resort Krásná Morava
- 11** Poutní chrám Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku
- 12** Poutní alej na Svatý Kopeček

Panoramatické výhledy na město

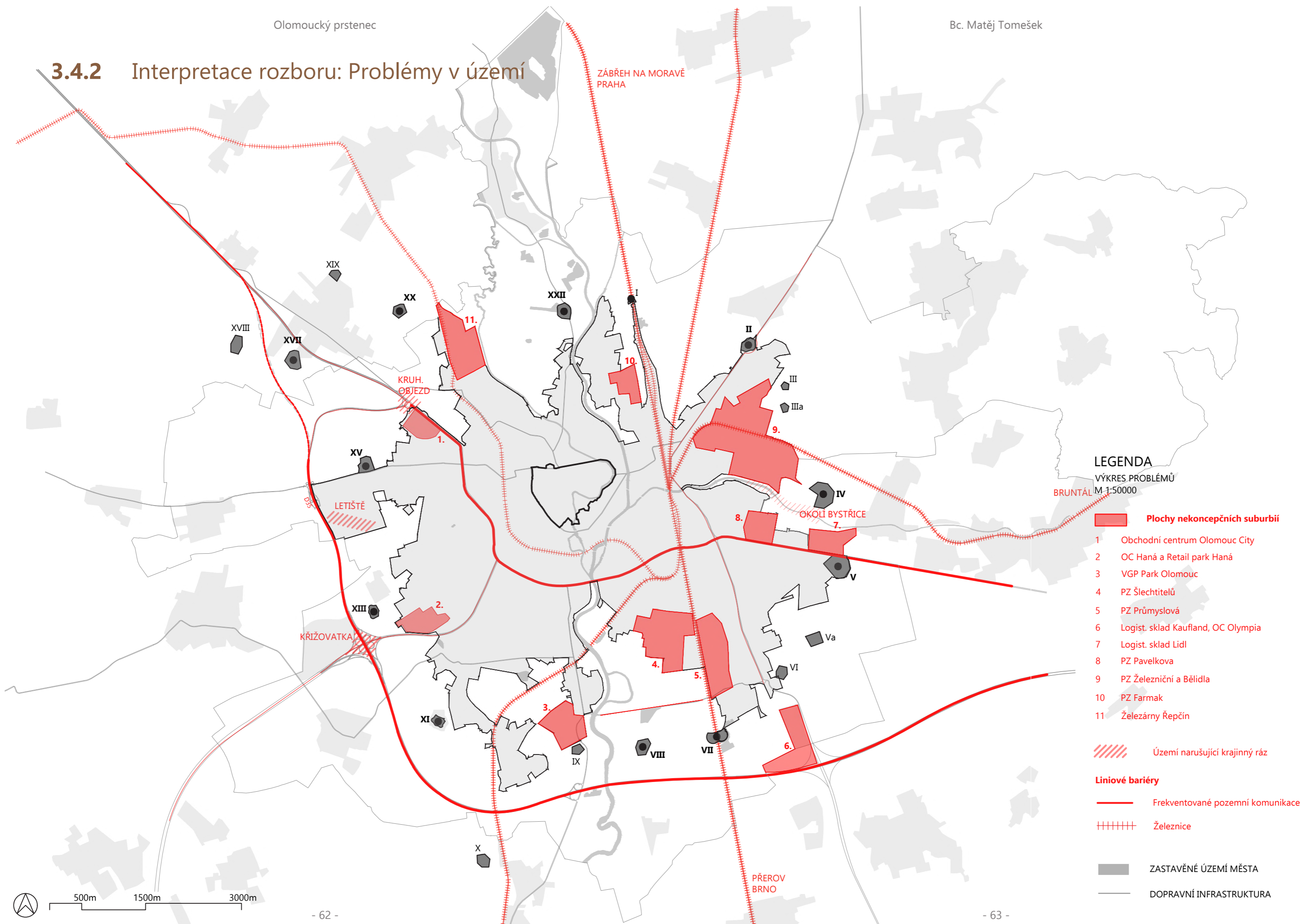
- A,B,C,F,G,H,I Pohled na historické centrum ve směru věže chrámu sv. Václava
- D, E Pohled na poutní místo Sv.Kopeček

Grafické značení

- Stezky
- ▨ Území významné přírodní hodnoty
- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ MĚSTA
- DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

3.4.2 Interpretace rozboru: Problémy v území

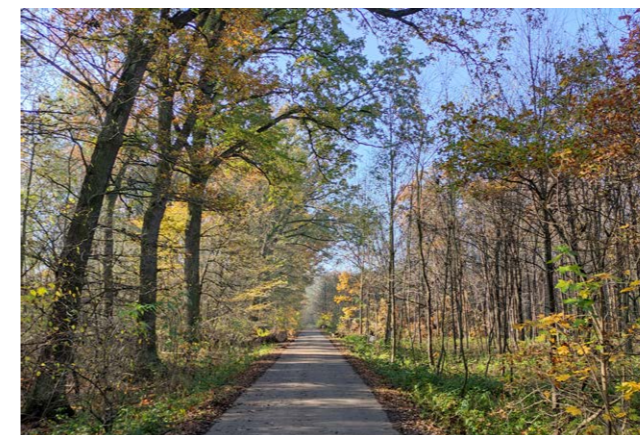

LEGENDA
 VÝKRES PROBLÉMŮ
 M 1:50000

- Plochy nekoncepčních suburbií**
- 1 Obchodní centrum Olomouc City
- 2 OC Haná a Retail park Haná
- 3 VGP Park Olomouc
- 4 PZ Šlechtitelů
- 5 PZ Průmyslová
- 6 Logist. sklad Kaufland, OC Olympia
- 7 Logist. sklad Lidl
- 8 PZ Pavelkova
- 9 PZ Železniční a Bělidla
- 10 PZ Farmak
- 11 Železářny Řepčín

- Území narušující krajinný ráz

- Liniové bariéry**
- Frekventované pozemní komunikace
- Železnice

- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ MĚSTA
- DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

3.5 Fotodokumentace z terénního průzkumu

4.1.1 Idea návrhu

V okruhu olomoucké periferie a navazujících lokalit navrhují kontinuální prstenec komponované krajiny obepínající celý intravilán Olomouce. Významově svou vizi podkládám existencí unikátní historické struktury fortového věnce z poloviny 19. století, který tak nabývá ztracené sebeidentifikace. Objekty pevnůstek interpretuji jako krajinné dominanty, které svou fyzickou podstatu uvolňují aktuálním potřebám. Koridor ekosystémů proměnlivé šířky reaguje na konkrétní situace a sídelní strukturu v území. Samotné navrhované děje v pásu lze rozlišit na hospodářské a mimoprodukční, které se více či méně prolínají v podobě od původních lužních lesů, nivních luk a lesoparků tvořících rekreační zázemí fortových pevností, až po území, která si svůj zemědělský charakter zachovávají v podobě ferme ornée, okrasných statků a navazujících zahradních osad. Uspořádání prvků dbá na zachování urbánních kvalit území, jakými jsou pohledové linie horizontu neředínského, slavonínského a horizontu Svatého Kopečku. Podstatná část koncepce se odvíjí od přítomnosti zelených klínů sledujících hlavní kompoziční osy města, řeku Moravu a Bystřici. Tyto vytvářejí pomyslné brány, kterými volná krajina vstupuje do krajiny urbanizované.

Návrh integruje celoměstskou síť stezek pro pěší a cyklisty, kterou propojuje s pevnůstkami v asi třiceti-kilometrové okružní stezce po zachovalých objektech. Reflektuje prostupnost krajiny v 19. století, před překotnými změnami v její struktuře a systémovou exploatací území. Doplnuje rekreační vybavení jako odpočívadla, ale jen v takové míře aby nenarušily ekologické kvality celku. Osvobozuje v pohybu uvnitř po okraji i vně sídla.

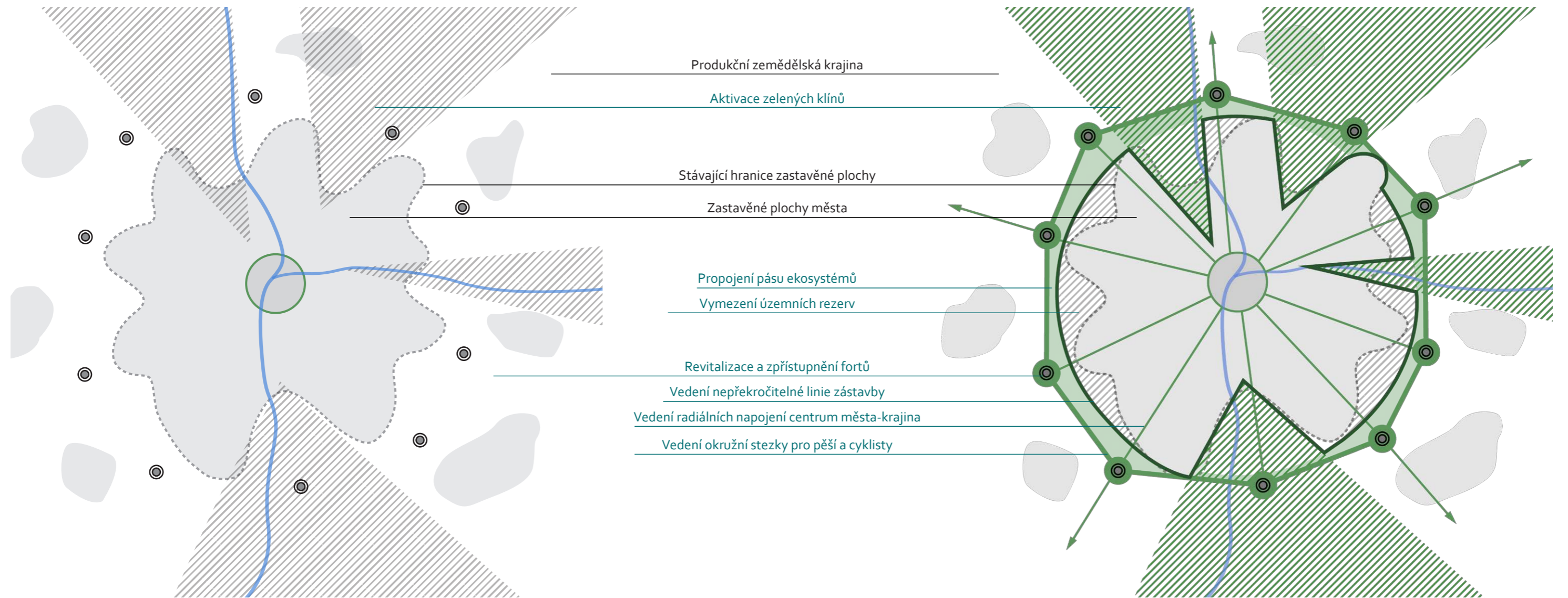
Projekt Olomouckého prstence umožňuje na jedné straně restituovat zážitek z kontinuálního přírodního prostředí v snadno dosažitelné vzdálenosti obyvatel města a na straně druhé fyzickým vymezením nezastavitelných hranic sídla v budoucnu navrátit energii jeho vlastnímu centru.

4.Návrh

4.1.2 Schema zásahu

STAV

NÁVRH

4.2.1 4 Pilíře regenerace

Snahou projektu je upozornit na nutnost přehodnocení přístupu k rozvoji sídelní struktury Olomouce ve vztahu k extravilánu města a opomíjeným hodnotám jednotné a ambiciózní koncepce obrazu města, který svým obyvatelům umožní se zorientovat a identifikovat. Návrh obrazně podepírám čtyřmi pilířemi regenerace území. Jsou to zároveň faktory a předpoklady pro vznik dané koncepce v území.

1) Kulturně-historická identifikace. Koridor naplňuje význam uvědomění si mohutnosti historického počínu, který vnesl fyzické stopy do řešeného území. Z původního návrhu z roku 1856 26 fortů (a 20 realizovaných) bylo do koncepce zahrnuto 12 fortů. Z těchto je 9 klasifikovaných jako nemovitá kulturní památka (8 zachovalých a 1 se znatelným půdorysem): II, IV, VIII, XI, XIII, XV, XVII, XX, XXII. Zbylé tři nespádají pod památkovou ochranu, ale byly vybrány pro svůj významný charakter a polohu v rámci prstence. Jedná se o dva půdorysy železničních dvojpevností I a VII a pevnost V na jejímž místě dnes stojí arboretum. Je počítáno s vymezením objektů ve prospěch veřejného vybavení a omezením stavebního rozvoje v jejich bezprostřední blízkosti. Většina polních stezek, které jsou v návrhu rekonstruovány vycházejí ze svých historických pozic. Stezky jsou zároveň doplněny prvky odkazujícími na svůj historický význam.

2) Rekreační potenciál. Prstenec v dochozí vzdálenosti obyvatel tvoří souvislou přírodní plochu ideální pro rekreační využití ve formě pasivního i aktivního odpočinku. Návrh do okruhu zapojuje stávající přírodní oblasti a potvrzuje jejich celoměstský význam. Jedná se o typické lužní lesy Litovelského Pomoraví a Černovířského slatiniště v severní části města a podmáčené nivní louky v okolí toků. Význačné postavení zaujímá neředínská louka jako výsadní volná plocha nad městem. V blízkosti fortů, která budou tvořit epicentra pohybu jsou navrženy plochy charakteru parkového lesa, místy reflektující i stávající uspořádání například u Holického lesa nebo vegetace kolem toku Bystřičky. Návrh počítá také se zapojením fortů vnitřního okruhu a prstence městských parků v blízkosti historického centra. Obecně lze říci, že percepčně-estetický rozměr krajiny v oblasti městské periferie musí být vnímán alespoň stejně významně jako rozměr čistě produkční.

3) Ekologická stabilizace v území je naplňována v několika úrovních. Kontinuální přírodní pás s vysazenou vegetací působí protierozně, pomáhá zadržovat v území vodu a tím přispívá k jejímu přirozenému koloběhu. Půda v oblastech estetického zemědělství je obdělávána s přihlédnutím k lokálním kvalitám metodami ekologického zemědělství, často obstarávány přílehlými chatovými oblastmi. Jsou kultivovány plodiny, které requalifikují půdní bonitu. Rozsah biotopů přispívá k vyššímu potenciálu zastoupení ohrožených vegetačních a zvířecích druhů. V daném rozsahu území je možné hovořit i o pozitivním ovlivňování části spektra klimatických poměrů.

4) Kompoziční vymezení sídla a produkční krajiny vidím jako jednoznačně pozitivní přínos do současné neutěšené situace. Hranice nezastavitelnosti přestává být pouhou čarou na papíře a vzniká její fyzická přítomnost. Lze zamezit probíhajícími spekulacím a záboru zemědělských ploch, zvyšujícím se nárokům na technickou a dopravní infrastrukturu a limitovat suburbánní bujení, které v Olomouci probíhá extrémní formou. Návrh na druhou stranu počítá s vytyčením nových územních rezerv pro budoucí výstavbu, která je situována dovnitř hranice kompaktního sídla.

4.2.2 Legenda krajinného uspořádání

Revitalizace objektů fortového věnce (zděný objekt a krajinný val)

(Zrušení průmyslových zón a programové zaměření objektů odpovídající kulturně historické hodnotě)

Zahrádkářské osady

(koncentrace drobných rekreačních staveb s přilehlými zahrádkami)

Oblasti estetického zemědělství

Oblasti obhospodařované dle zásad ferme ornée (připisováno W. Shenstonemu - okrasný statek (např. střídavý výsev mezplodin - svazanka vratičolistá), neomezují výhledy do krajiny. Typ vegetace je zde klíčovým elementem uživatelské zkušenosti.

Přirozené vlhké louky (mokřadní) a polopřirozené náhradní vegetace

(PR Plané loučky, neředínská louka)

Parky a parkové lesy

Lesní porost s prvky drobné architektury, ploch sportovních aktivit, odpočívadel a hustou sítí lesních cest
Většinou navazující na objekt fortu, rozšiřující pobytový charakter zemního valu

Původní lesní porost - lužní lesy

(CHKO Litovelské Pomoraví, Černovířské slatiniště) - nízká hustota lesních stezek

Stávající prostupnost s převahou pěší a cyklistické dopravy

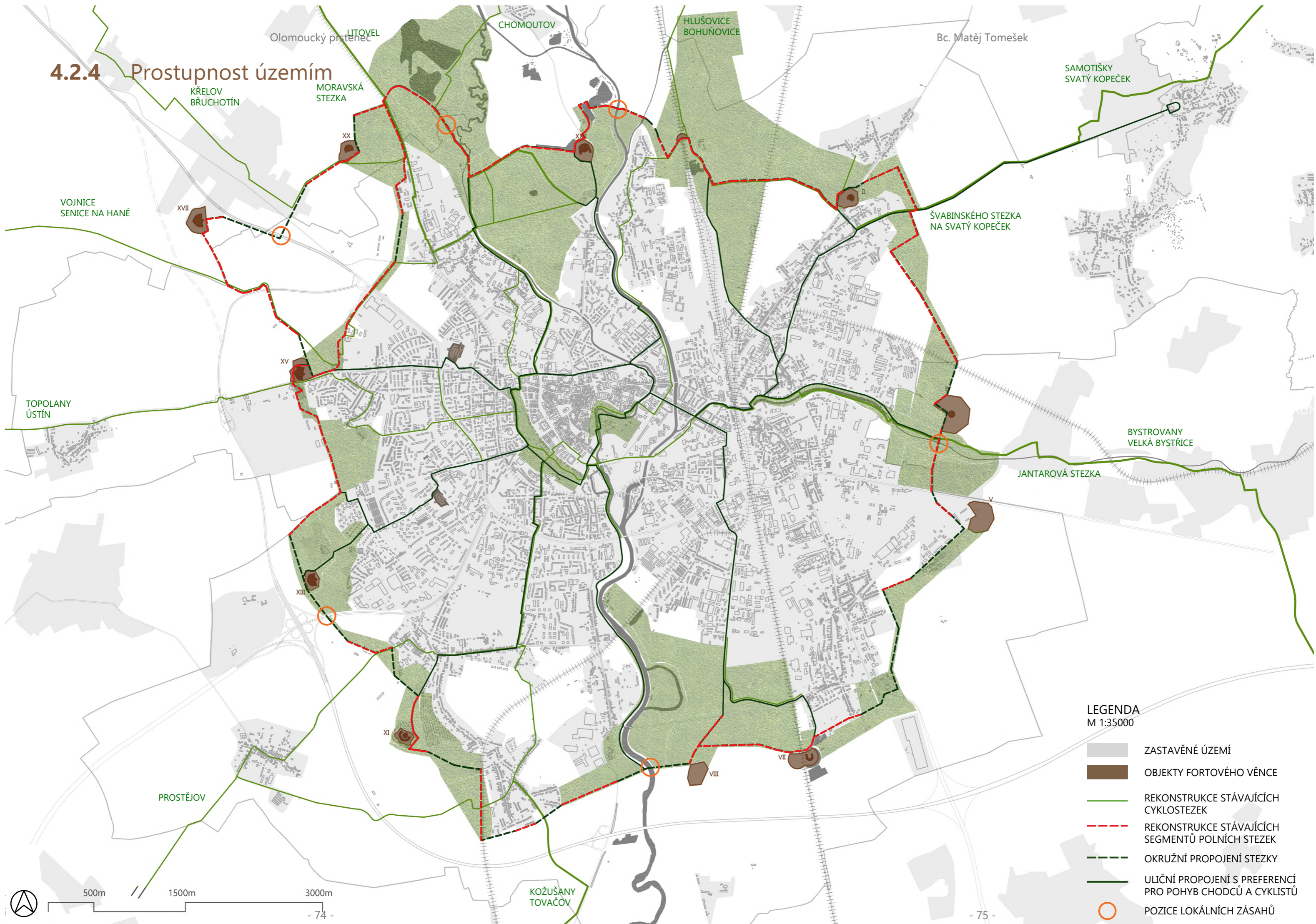

Integrovaná síť stezek pro pěší a cyklisty

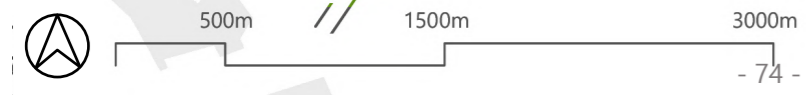
4.2.3 Situace

4.2.4 Prostupnost územím

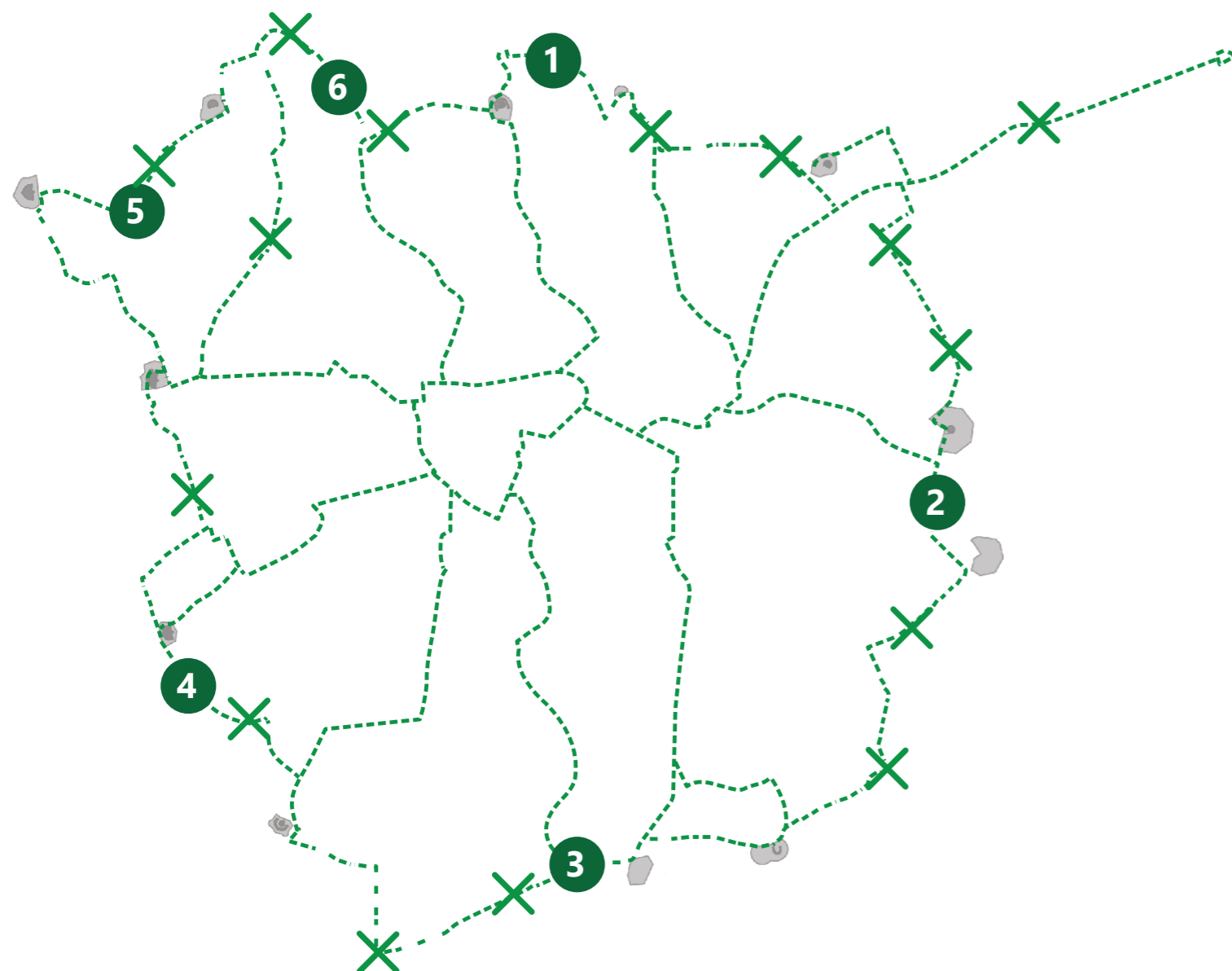
- LEGENDA**
M 1:35000
- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ
  - OBJEKTY FORTOVÉHO VĚNCE
  - REKONSTRUKCE STÁVAJÍCÍCH CYKLOSTEZEK
  - REKONSTRUKCE STÁVAJÍCÍCH SEGMENTŮ POLNÍCH STEZEK
  - OKRUŽNÍ PROPOJENÍ STEZKY
  - ULIČNÍ PROPOJENÍ S PREFERENCÍ PRO POHYB CHODCŮ A CYKLISTŮ
  - POZICE LOKÁLNÍCH ZÁSAHŮ

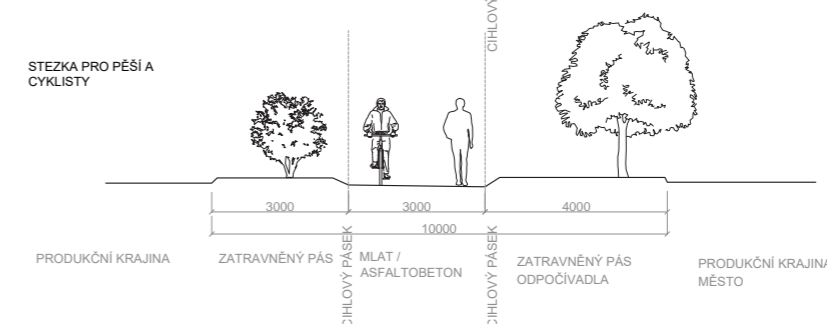
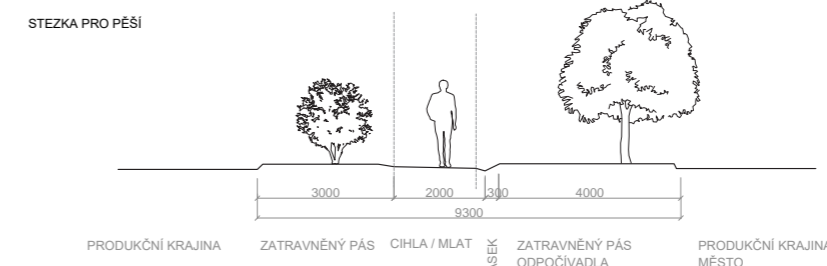
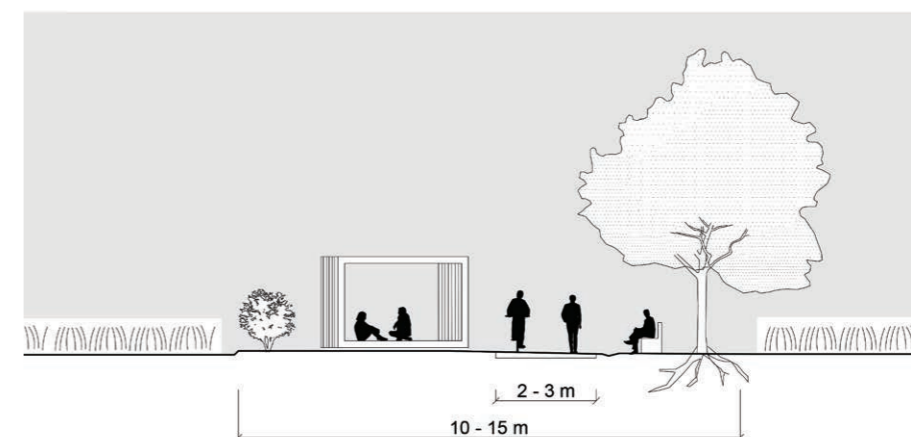
4.2.5 Trasování stezek a lokální zásahy

Návrh reflektuje prostupnost krajiny v 19. století, před překotnými změnami v její struktuře a systémovou exploatací území. Vedené stezky pro pěší a cyklisty vycházejí rovněž z pozice stávající sítě, doplňují ji a propojují s respektem ke stávajícím krajinným dominantám, morfologii území a zásadám bezpečnosti vedení cyklostezek. Stávající stezky v krajině budou opatřeny zatravněným pásem, nové stezky jsou navrženy z přírodního mlatu, případně asfaltu dle charakteru prostředí. Všechny stezky jsou doplněny vyložením cihlového pásu evokujícího materialitu historických objektů, které koncepce propojuje. Dále jsou uvažovány remízy, případně aleje podél cest a orientační prvky. Vedení stezek urbanizovanou strukturou je myšleno jako charakteristická pobytová úprava uličního prostoru pro bezpečný pohyb pěších a cyklistů. Koncepce osvobozuje v pohybu uvnitř po okraji i vně sídla.

Pro zajištění kontinuity sítě stezek je navrženo vybudování nebo rekonstrukce šesti objektů v periferních oblastech města. Kromě zpřístupnění fortových pevností a jejich využití k veřejné vybavenosti, je na okružní stezce rozestavěno 15 odpočívadel ve formě dřevěných rámců směřujících na historické objekty. Plní tak zároveň orientační funkci. Z důvodu bezbariérovosti jsou sitovány v rozmezí přibližně jednoho kilometru a pěší chůzí tedy dosažitelné do 15 minut.

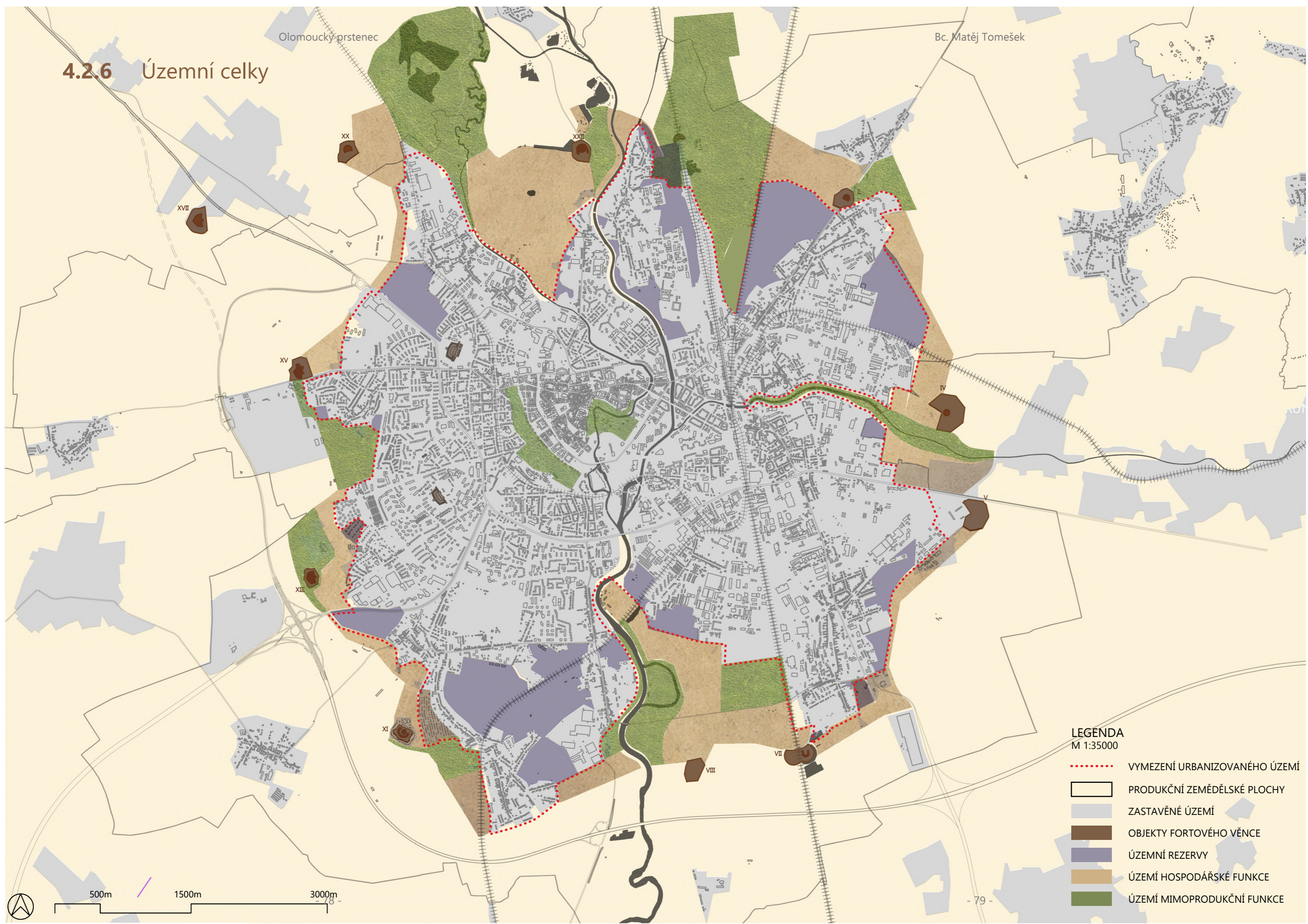
- OBJEKTY FORTOVÉ PEVNOSTI
- SYSTÉM STEZEK PRO PĚŠÍ A CYKLISTY
- NÁVRH ROZESTAVENÍ ODPOČÍVADEL PO 1KM
- 1 REKONSTRUKCE ŽELEZNÉ LÁVKY PŘES MORAVU
- 2 LÁVKA PRO PĚŠÍ A CYKLISTY PŘES BYSTRICI
- 3 LÁVKA PRO PĚŠÍ A CYKLISTY PŘES MORAVU
- 4 PODCHOD POD SILNICÍ I/46
- 5 ŘEŠENÍ PŘECHODU DÁLNICE U KŘELOVA
- 6 DOSTAVBA DŘEVĚNÝCH CHODNÍKŮ PŘES PODMÁČENÉ LOUKY

4.2.6 Územní celky

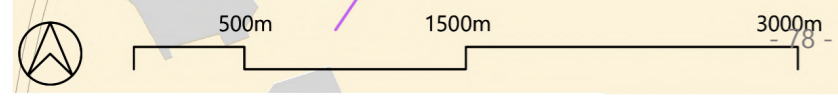
Olomoucký prstenec

Bc. Matěj Tomešek

LEGENDA
M 1:35000

- ..... VYMEZENÍ URBANIZOVANÉHO ÚZEMÍ
- PRODUKČNÍ ZEMĚĚLSKÉ PLOCHY
- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ
- OBJEKTY FORTOVÉHO VĚNCE
- ÚZEMNÍ REZERVY
- ÚZEMÍ HOSPODÁŘSKÉ FUNKCE
- ÚZEMÍ MIMOPRODUKČNÍ FUNKCE

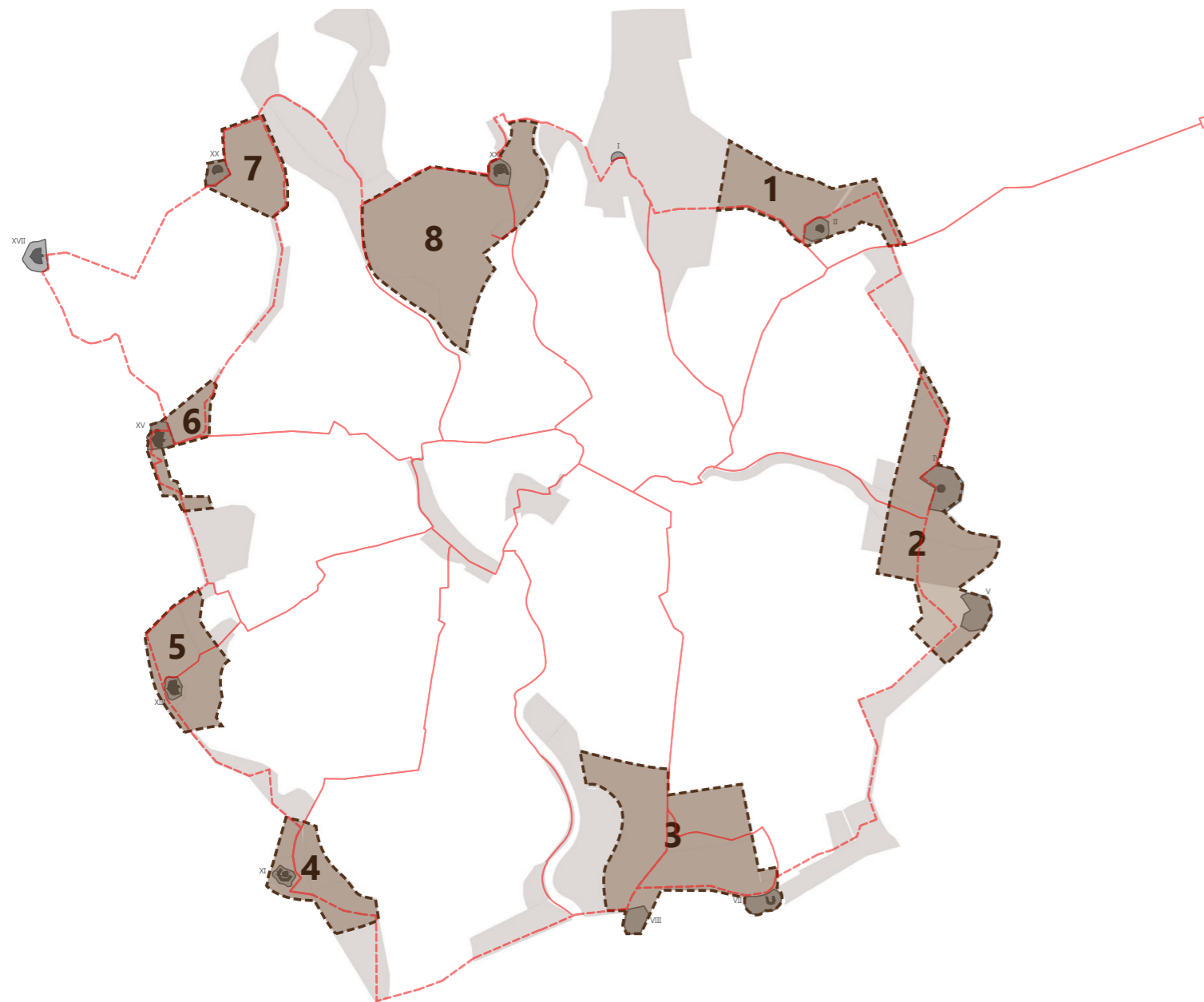

4.2.7 Potenciál polycenter

Koridor svou výstavbou přirozeně vytváří územní polycentra, které se mohou v budoucnu formovat dle funkce samotných fortů: správním řízením, poměrem hospodářských funkcí k mimoprodukčním apod. Území mezi těmito nazýváme tranzitními zónami, které tvoří pobytové zóny nezávisle na programu pevnůstek.

Samotné navrhované děje v pásu lze rozlišit na hospodářské a mimoprodukční, které se více či méně prolínají v podobě od původních lužních lesů, nivních luk a lesoparků tvořících rekreační zázemí fortových pevností, až po území, která si svůj zemědělský charakter zachovávají v podobě ferme ornée, okrasných statků a navazujících zahradních osad. Jejich rozsah byl stanoven na základě bonitní klasifikace zemědělských ploch a stávající přírodní a sídelní struktury území.

	TRANZITNÍ ZÓNY		
	KRAJINNÁ POLYCENTRA		
1	FORT II Populárně-naučné centrum	5	FORT XIII Muzeum olomoucké pevnosti
2	FORT IV, V Sportovní centrum a arboretum	6	FORT XV Sportovně-rekreační centrum
3	FORT VII, VIII Rekreační areál, auditorium kulturních akcí	7	FORT XX Kulturní centrum, penzion a restaurace
4	FORT XI Komunitní centrum	8	FORT XXII Zemědělská škola

4.3 Detail řešení návaznosti města a volné krajiny v okolí pevnosti Nová Ulice XIII

LEGENDA ZÁSAHŮ

- 1 Zpřístupnění zemního valu a zděného objektu pevnůstky veřejnosti
- 2 Redukce soliterních průmyslových objektů. Konverze brownfieldů pro současné využití
- 3 Tvorba parkového lesa v blízkosti fortu. Využití stávající morfologie pro specifika rekreační oblasti
- 4 Napojení páteřní okružní trasy pro pěší a cyklisty
- 5 Vybudování prostupů bariérami v území. Zde podchod pod frekventovanou pozemní komunikací
- 6 Radiální napojení sítě stezkami na vnitřní věnec a historické centrum
- 7 Rozšíření zahradních osad v periferii
- 8 Vytyčení územních rezerv
- 9 Vymezení ploch tzv. estetického zemědělství

100m

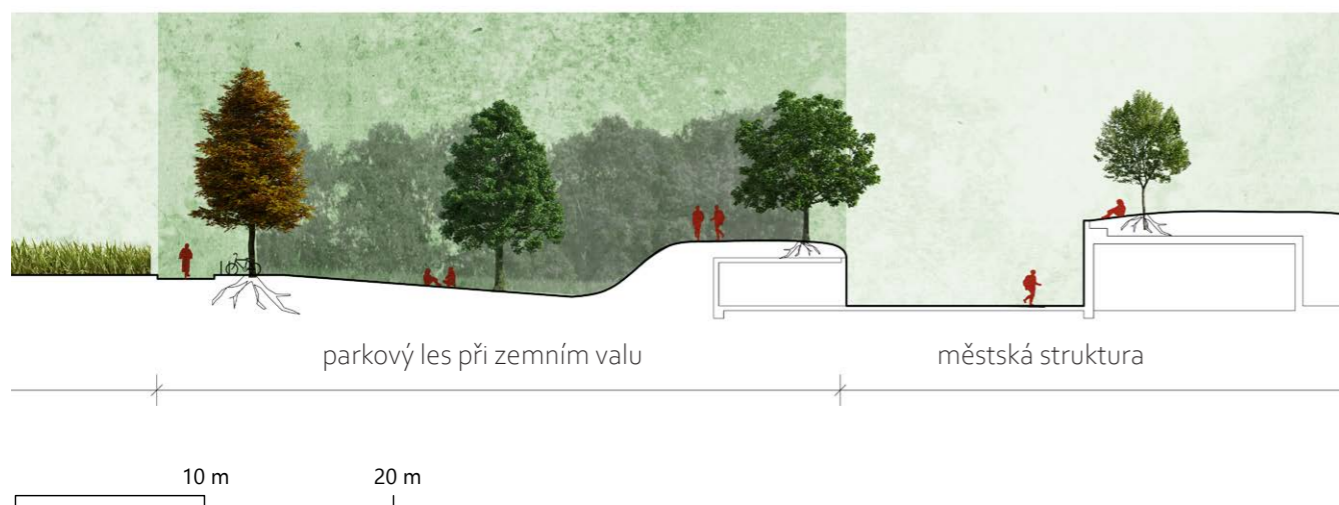
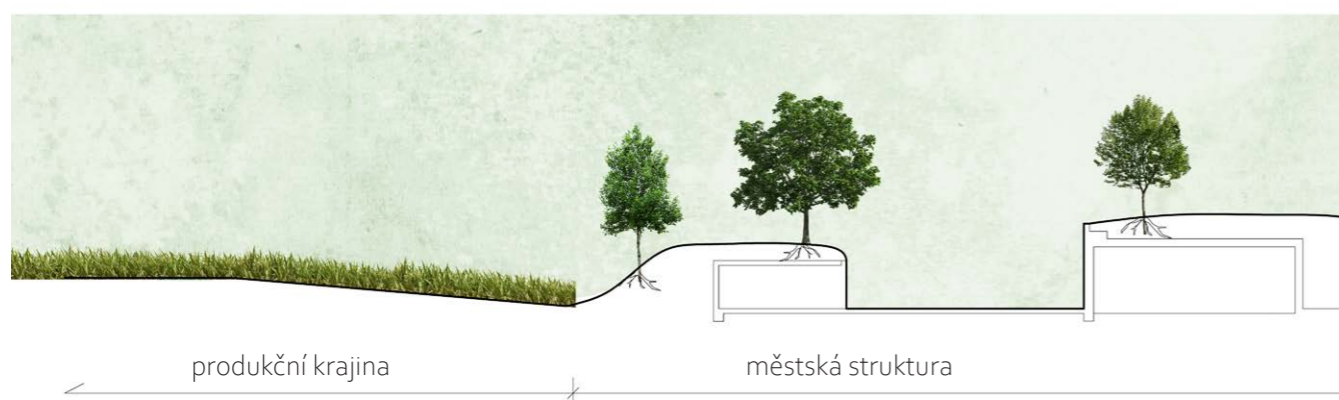
250m

500m

4.4 Typická rozhraní

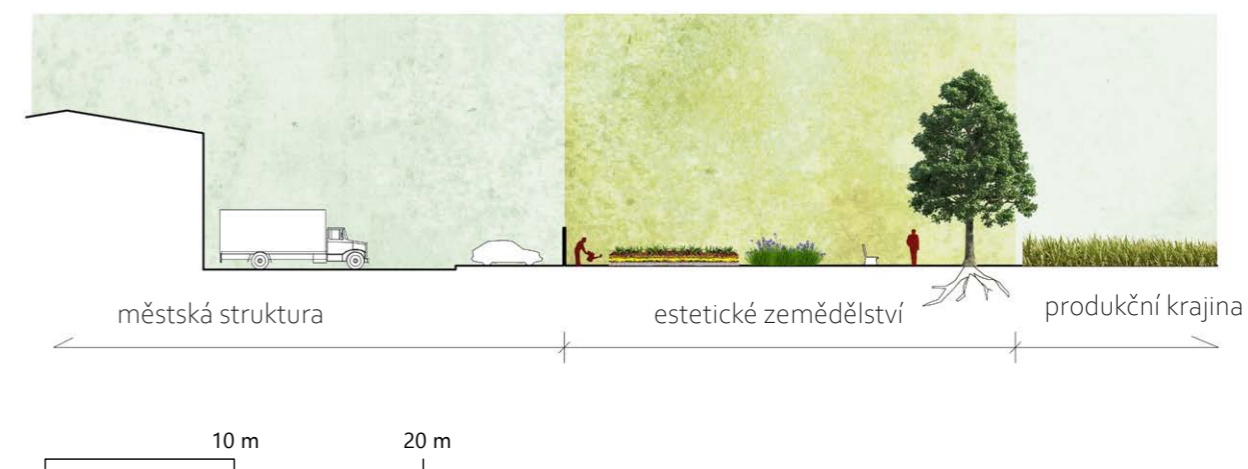
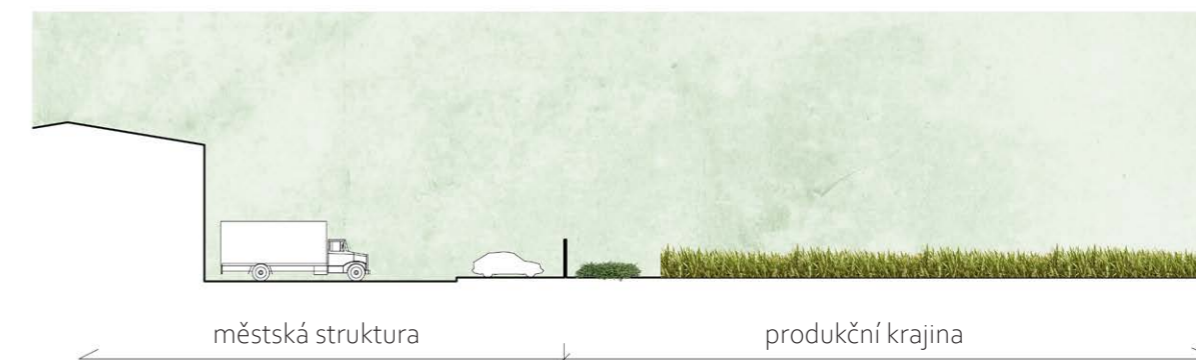
A. Pevnost v lesoparku

Objekty pevnůstek jsou významnými rekreačními epicentry území. Do jejich blízkosti jsou situovány lesové parky se střední hustotou parkových stezek. Vymezují a ukotvují historické objekty v krajině. Zemní val tvoří unikátní krajinný prvek s výhledy, který je do návrhu integrován a zpřístupněn.

B. Komerční suburbie v oblasti estetického zemědělství

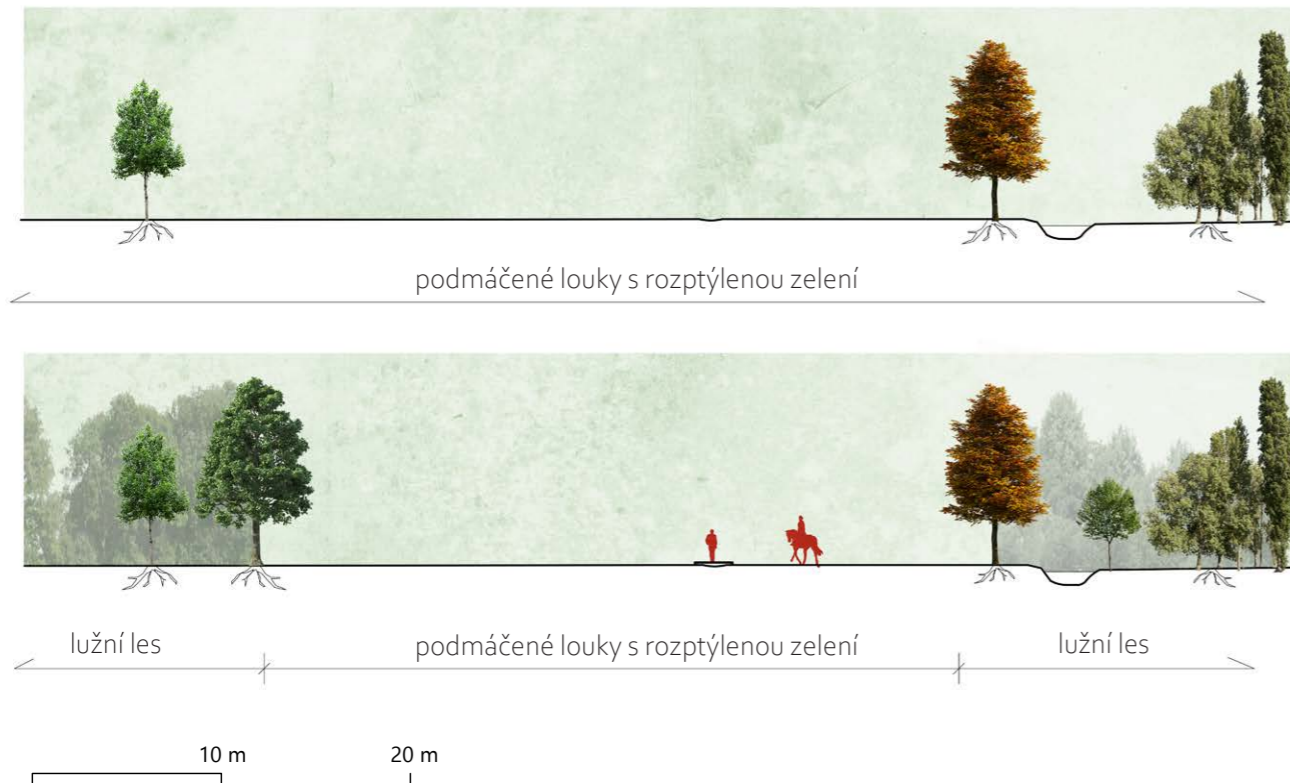
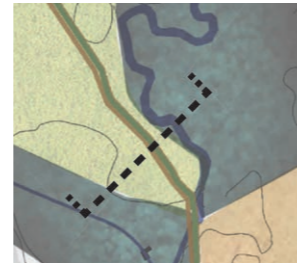
Logistické a průmyslové areály zejména ve východní části města tvoří při své hranici neprostupnou bariéru. Smyslem návrhu je jejich zanedbaný veřejný prostor zpřístupnit a zkultivovat ať pro samotné pracující v přílehlých provozech nebo ty, co procházejí okružní stezkou.

4.4 Typická rozhraní

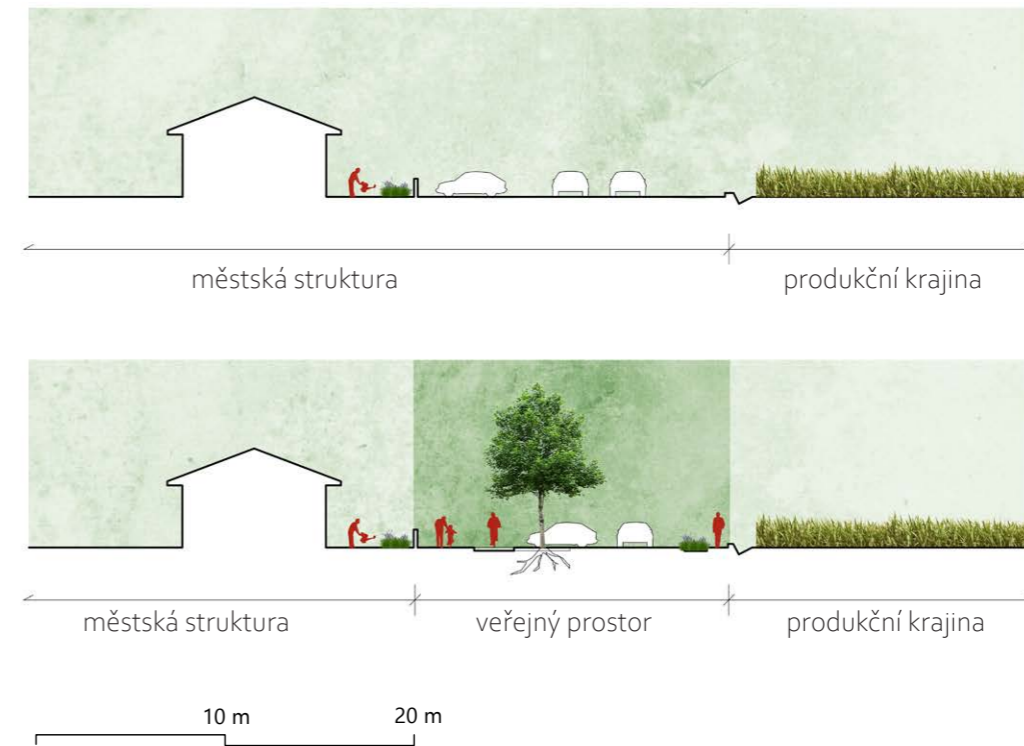
C. Podmáčené louky v návaznosti na lužní les

Unikátní krajina vstupujícího klínu Litovelského Pomoraví je definována právě navazujícími lužními lesy. Otevřený vzdálený horizont vybízí k jejímu prozkoumání. Je dobudována pochozí struktura polorozpadlých dřevěných chodníků přes podmáčené území.

D. Rezidenční suburbie v produkční krajině

Na příkladu z bujícího suburbie obce Nemilany je prezentována snaha čitelnější hranice vymezení sídla skrze kvalitní veřejný prostor, který je z jedné strany nezastavitelný. Kromě komunikace s krajinou napomáhá i komunikaci mezi rezidenty těchto oblastí často vytržených z reality města.

4.4 Typická rozhraní

E. Prostup v ulici s nízkou dopravní frekvencí

Místa, kde je nutné prostup zeleného koridoru městem i tangenciálně ke středu je řešen citlivě uliční prostor s přihlédnutím k pohybu cyklistů a pěších. Může to znamenat zvýšení úrovně vozovky nebo změnu dopravy z obousměrné na jednosměrnou. I v urbanizované lokalitě by mělo být jasně orientačně definováno vedení stezky.

F. Prostup v ulici s vyšší dopravní frekvencí

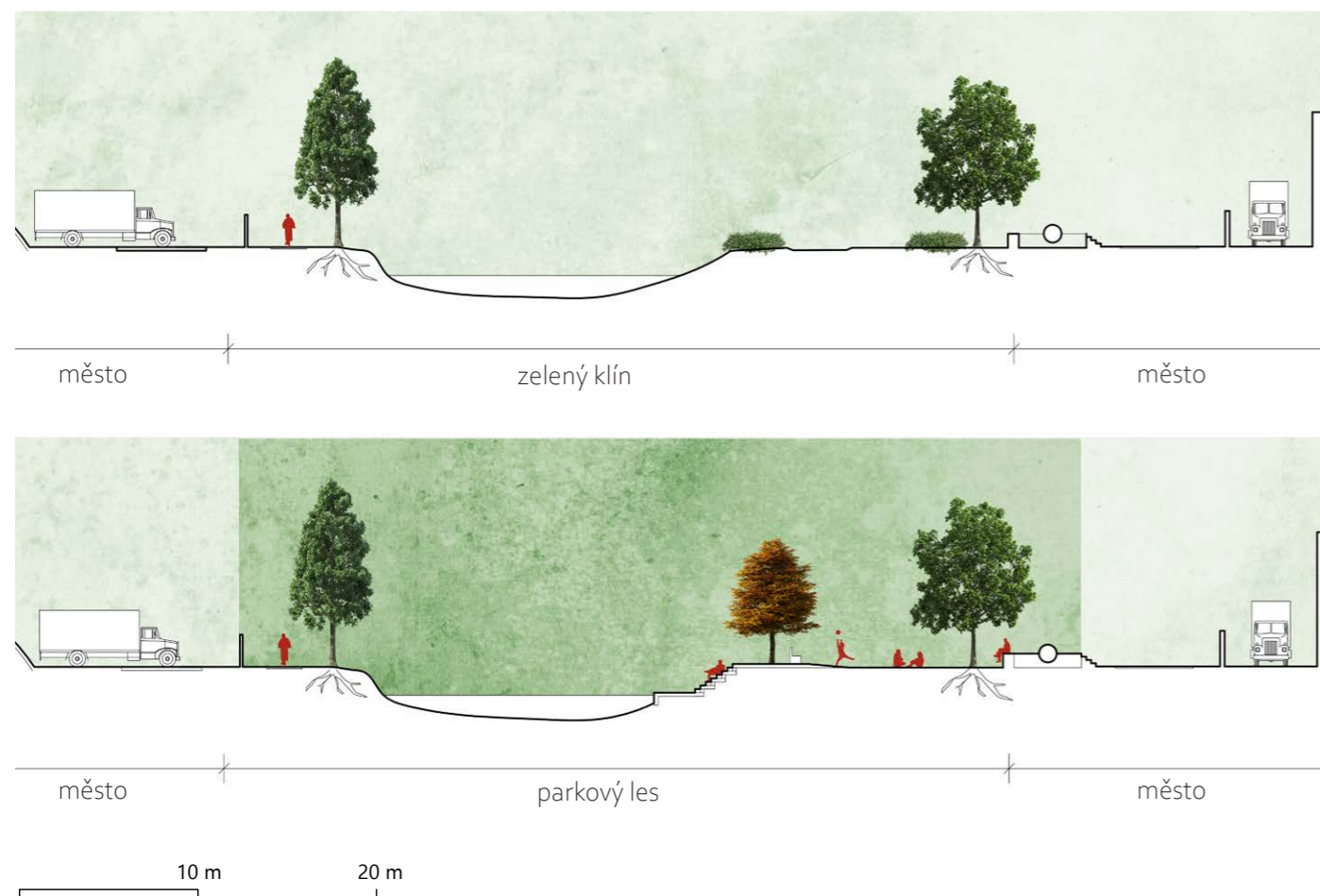
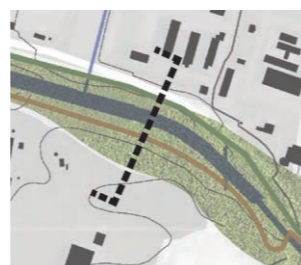
Schweitzerova ulice je jednou s vybraných radiálních linií propojující okraj sídla s centrem. Je vybrána pro svůj potenciál tvorby pobytové uličky mezi dvěma dvouproudovými komunikacemi. Je navržena městská alej s cyklostezkou, rekreačními prvky a prostorem pro veřejný život, například konání městských trhů.

4.4 Typická rozhraní

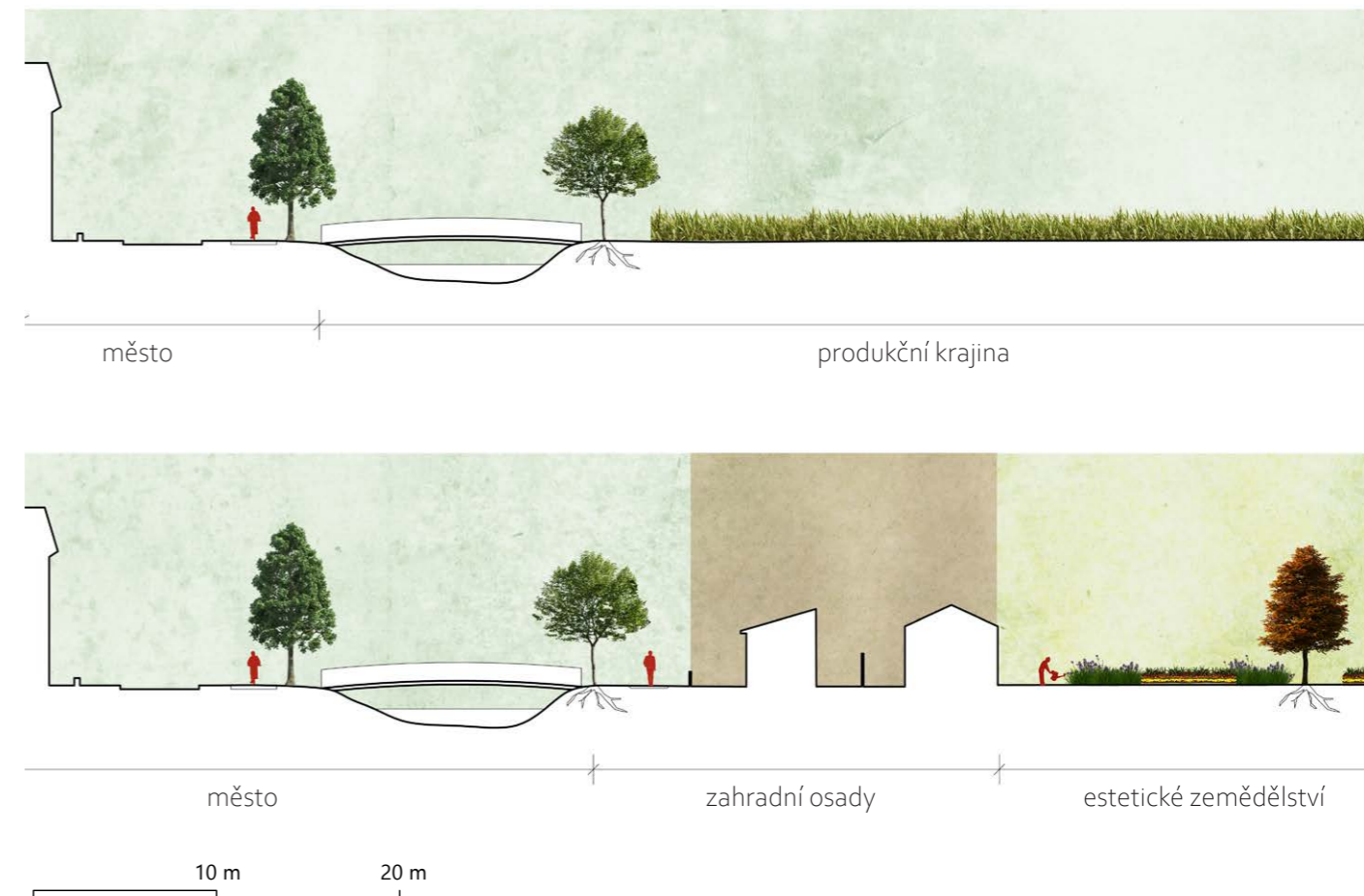
G. Zelený klín v periferní městské struktuře

Řeka Bystřice přirozeně utváří pobytovou plochu mezi ruchem industriální oblasti, který ji obklopuje z obou stran. Návrh využívá tohoto potenciálu a kultivuje nábřeží a přiléhající prostory v lineární lesopark propojující okraj města s centrální lokalitou.

H. Zahradní osady jako přirozený přechod města a volné krajiny

V blízkosti stávajících hejčínských cyklostezek je navrženo přistupovat k zemědělství co nejvíce efektivním způsobem a zároveň typem vegetace kultivovat místní sdílený prostor. Při toku Mlýnského potoka jsou uvažovány zahrádkářské osady, které volnou krajinu propojují s ostrou hranicí města.

4.5 Pohledové skicy

Schweitzerova ulice

Pohled směrem do centra středem navržené pěší a cyklistické uličky, která je obklopena dvěma komunikacemi. Návrh využívá prostorové kapacity ulice. Po jejím obvodě vede stromořadí. Do veřejného prostoru navrácí lidskou aktivitu.

Chválkovice

Fort II v Chválkovicích je zpřístupněn.
Konceptce využívá jeho zvýšeného zemního valu
k možnosti aktivního i pasivního odpočinku.
Významný výhled na horizont Svatého Kopečku
a Švabinského aleje získává nový rozměr.

Slavonín

Jeden z charakteristických výhledů na panorama Olomouce se otevírá při pohledu ze slavonínského horizontu od fortu XI. Uspořádáním krajinných ploch území estetického zemědělství je zajištěno zachování pohledové linie. Místo je doplněno odpočinkovou plochou.

Nová Ulice

Při objektu fortu budovaný lesopark, kterým je vedena hlavní okružní stezka nabízí nejen sportovní, ale i soukromí a klid k rekreaci. Původní objekt cihelny byl zde konvertován na zázemí přírodního koupaliště. Fort samotný otevírá muzeum a populárně-naučné centrum.

Bystřice

Výjimečná pozice navrženého lineárního parku při potoku Bystřici vytváří pomyslnou bránu, kterou krajina vstupuje do urbanizovaného území. Přílehlající industriální zóny jsou obklopeny zahradními osadami a navazujícími pozemky komunitního zemědělství.

Plané loučky

Rozlehlost podmáčených luk na severozápadě sídla vybízí k procházce a zamyšlení. Prostupnost je zajištěna rekonstrukcí dřevěných chodníků mírně zvýšených nad terénem.

5.1 Reflexe projektu

Závěrem bych rád zmínil osobnost švýcarského architekta a urbanisty Luigi Snozziho, který sice stanovil zásady pro rozvoj horské vesnice Monte Carassa, ale podstatou jeho regulace bylo, že všechna pravidla mohla přestat platit, pokud tak v daném případě sám rozhodl. Tato metoda může být považována jako těžce uskutečnitelná ve větších sídelních celcích, ale podstatou zůstává, že navržený projekt reagující na konkrétní situaci v území může být lepší než sebelepší ustálený plán.

Projekt Olomouckého prstence považuji za reakci na konkrétní situaci města Olomouc. V tom spatřuji jeho pozitivní energii a jedinečnost. Předznamenaná ambice o odlišné vnímání periferie a obrazu celého Olomouce jako významného historického schématu byla projektem zachycena snad věrohodně. Metodika rozboru bonity půd, důsledné studium topografie terénu, historických pramenů a několika-denní terénní průzkum autorovi umožnily pochopit jak světlé, tak stinné stránky kompozičních realit a skutečně zažít a pochopit město troufnu si říci ve velkém rozsahu a to následně promítnout do návrhu v reakcích krajinných ploch na městskou a dopravní infrastrukturu.

Nicméně právě rozsah projektu jde zčásti proti autorovi. Přestože se jedná o studii ideovou, autor si je vědom, že vymezení některých ploch by mělo zůstat otevřené působení odborníků různého zaměření tak, aby našli konsensus společně. Přestože zahraniční projekty například z Antverp dokazují obrovský potenciál koncepce, reálné zavedení v Olomouci je třeba přiznat během na dlouhou trať. Opět jde o shodu napříč spektrem činitelů od politické reprezentace po vlastníky pozemků ochotné přistoupit na danou strategii. Nicméně poptávka po odklonu od jednostranné exploatace území ve společnosti zcela určitě existuje. Vypovídá o tom i evropská inklinace k ekologické stabilizaci a estetizaci krajiny. Tato koncepce jí může dodat potřebné argumenty.

Urbanistická a krajinná kompozice jako v mnoha aspektech umělecká tvorba, je často opomíjená disciplína a přestože je třeba mít napaměti, že je pouze jednou z mnoha součástí tvorby prostředí, může výrazně přispět k bourání myšlenkových ghetť městských plánovačů, investorů, dopravních inženýrů, ochránců přírodních i kulturních památek a v neposlední řadě i samotných architektů a urbanistů. Tímto přispěla velkou měrou i autorovi a díky konzultacím s krajinářskými architekty, historiky i pamětníky rozšířila vůbec povědomí o možnostech a odstínech projektu tohoto typu.

Projekt olomouckého prstence považuji za názor, který poměrně razantně zasahuje do stávajícího prostředí. Někdo jej může považovat za nostalgickou připomínku minulosti nebo mírně romantickou krajinotvorbu. Já se přikláním k pohledu, že nikdy v dřívější době nebyl člověk natolik odtržen od svého původního prostředí jako se tomu děje dnes a nebyl z toho natolik dezorientován. Přes veškeré technologické možnosti a ekonomický rozvoj posledních let se vlivem mnoha faktorů postupně vytrácí to, co bych nazval autentickou zkušeností z reálného prostředí. Urbanistické měřítko je k tomu v tomto případě zřetelným klíčem. Primární snahou návrhu je tedy sdílené hodnoty identifikovat, requalifikovat a vytěžit z nich maximum pro budoucí rozvoj hanácké metropole.

5. Závěr

5.2 Zdroje

Prameny a literatura:

- HNILČKA, Pavel. Sídlní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů : urbanismus do kapsy. 2., dopl. vyd. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-592-4.
- JEHLÍK, Jan. Obec a sídlo: O krajině, urbanismu a architektuře. Praha: Ausdruck Books, 2013. ISBN 978-80-260-5399-6.
- KARL, Dušan. Brownfields v Olomouci: vývoj, současný stav a perspektivy využití. Olomouc, 2014. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Přírodovědecká fakulta
- MELKOVÁ, P. Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy. © IPR/SDM/KVP, Praha, 2014. ISBN 978-80-87931-11-8
- OUŘEDNÍČEK, Martin, Petra ŠPAČKOVÁ a Jakub NOVÁK, ed. Sub urbs: krajina, sídla a lidé. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2226-4.
- V.Sitta, Sborník OPPA Současná KA, 2012
- Metodika uspořádání krajiny, Mendelova univerzita v Brně, 2015
- NPRA_Norwegian_public_roads_administration_manual
- Územní plán města Olomouc

Elektronické zdroje:

- <https://brownfieldy.czechinvest.org/Aplikace/bf-public-x.nsf/bfs.xsp?Region=6&city=olomouc>
- <http://www.annm.army.cz/index.php?id=21&zobr=arc&up=Olomouc&typ=ar>
- <http://cisarska-pevnost.cz/>
- <http://pevnost-radikov.cz/>
- www.pevnostolomouc.cz
- www.forty.cz
- <https://www.cuzk.cz/>
- <https://www.olomouc.eu/>
- <http://www.pevnostolomouc.cz/pevnostni-mesto-olomouc.htm>
- <https://fortressolomouc.webnode.cz/fortovy-venec/>
- <https://menimeolomouc.eu/strategickyplan>
- <https://www.pocitovemapy.cz/olomouc/nahled>

Zdroje grafických zobrazení:

- 1) olomouc.eu
- 2) wikimedia.commons.org
- 3) vlastní archiv autora
- 4)VIKTOŘÍK, Michael. Táborová pevnost Olomouc: modernizace olomoucké pevnosti v 19. století. České Budějovice: Veduta, 2011. ISBN 978-80-86829-71-5.
- 5)BEDNÁŘ, Císařsko_královská olomoucká pevnost
- 6)OUŘEDNÍČEK, Martin, Petra ŠPAČKOVÁ a Jakub NOVÁK, ed. Sub urbs: krajina, sídla a lidé. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2226-4.

